

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

1. Inleiding

Het ontwerp windbeleid Noordoost Twente heeft vanaf 11 november 2020 t/m 5 februari 2021 ter inzage gelegen. Tegen het ontwerp windbeleid (lees: concept windbeleid) zijn 47 zienswijzen binnengekomen bij de gemeente Dinkelland. Zowel zienswijzen, als reacties op inwonersavonden hebben geleid tot aanpassingen in het beleid. Onderstaand onder 2. vindt u de aanpassingen in het beleid en onder 3. zijn de formeel ingekomen zienswijzen beantwoord.

2. Aanpassingen windbeleid ten opzichte van concept windbeleid d.d. november 2020 Gemeente Dinkelland

Onderwerp	Concept windbeleid	Vast te stellen beleid
Zoekgebieden	Bevat 2 zoekgebieden voor hogere windturbines: <ul style="list-style-type: none"> • Denekamp-Noord Deurningen • Saasveld Bevat 1 zoekgebied voor windturbines tot 100 meter: <ul style="list-style-type: none"> • Deurningen 	Zoekgebied Saasveld is geschrapt Zoekgebied (paarse cirkel voor windturbines tot 100 meter) nabij Deurningen is geschrapt
Clustering	Clustering van minimaal 3 windturbines	Clustering van minimaal 4 windturbines en deze mogen gemeentegrensoverschrijdend zijn
Minimale tiphoogte windturbine	Minimaal 100 meter	Minimaal 140 meter
Lokaal eigendom	Lokaal eigendom (1/3 omgeving, 1/3 grondeigenaren en 1/3 ontwikkelende partij)	Er wordt gestreefd naar 100% lokaal eigendom met een minimum van 50%. In overleg met de omgeving en ter nadere uitwerking kiest Dinkelland voor een rol van de gemeente die passend is om bovenstaande doelstelling van onder andere 100% lokaal eigendom te kunnen bereiken. Daarom stelt de gemeente voor de zoekgebieden een verkenners in om samen met betrokkenen in het gebied tot een mogelijk ontwikkelmodel voor de windturbines te komen.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

Afstand van woningen	<p>Er is geen afstand opgenomen ten opzichte van geluidgevoelige objecten zoals woningen. In de uitwerking is rekening gehouden met 400 meter.</p>	<p>Uitgangspunt is 2 X de tiphoogte met een minimum van 400 meter ten opzichte van geluidgevoelige objecten, zoals woningen. Dit is in overeenstemming met de nieuwe landelijke conceptnorm per 12 oktober 2023.</p> <p><i>Als er landelijk een strengere norm komt dan in het gemeentelijk windbeleid, volgt de gemeente Dinkelland de landelijke norm.</i></p>
Gebouw met functionele binding	<p>Hiervoor is geen regeling opgenomen</p>	<p>Als een geluids- en/of slagschaduwgevoelige object een functionele binding heeft met een windturbine volgen we voor dit object de regels die het Rijk hanteert/gaat hanteren. En hoeft dan niet te voldoen aan de hierboven beschreven geluid afstandseis en slagschaduw. Het vereiste van een functionele binding houdt in dat een gebouw een functie moet hebben ten behoeve van de goede werking van de windturbine en dus een ondersteunende bijdrage daaraan moet leveren.</p>
Geluidsnorm	<p>Voor geluid is aangesloten bij de 47 dB uit het Activiteitenbesluit</p>	<p>Volgend aan de nieuwe landelijke concept normen per 12-10-2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het L_{den} (gewogen jaargemiddelde geluidbelasting tijdens de dag-, avond- en nachtperiode) bedraagt niet meer dan 45 dB. • Het L_{night} (jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode) bedraagt niet meer dan 39 dB. • Er is sprake van een (straf)toeslag van 5 dB op deze twee bovenstaande waarden bij vaststellen van tonaal geluid vanuit de windturbine(s). <p>Niet opgenomen in de nieuwe landelijke concept normen per 12-10-2023, maar wel in het vast te stellen windbeleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het $L_{Aeq,15\ min}$ (gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode) bedraagt niet meer dan 43 dB(A) tussen 23.00 uur en 07.00 uur. • Het laagfrequente geluid vanwege windturbines (windpark) voldoet aan de Vercammen-curve. Met toetsing aan de Vercammen-curve kan worden voorkomen dat meer dan 3 tot 10 procent van de bevolking lijdt door de gevolgen van laagfrequent geluid.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

		<p>Daarnaast wordt opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dat de meest stille types windturbines, conform de best beschikbare techniek voorrang krijgen ten opzichte van andere types windturbines bij de realisatie van windprojecten. • Verplichte monitoring voor een exploitant om te kunnen blijven voldoen aan het gestelde geluidsniveau. <p><i>Als er landelijk een strengere norm komt dan in het gemeentelijk windbeleid, volgt de gemeente Dinkelland de landelijke norm.</i></p>
Slagschaduw	Voor slagschaduw is aangesloten bij het Activiteitenbesluit, maximale slagschaduw van 5 uur en 40 minuten per jaar op een gevoelig object	Windturbines in de gemeente Dinkelland mogen geen slagschaduw veroorzaken op 'slagschaduwgevoelige' objecten, zoals woningen (voor slagschaduwgevoelige objecten houdt de gemeente Dinkelland dezelfde objecten aan als de geluidsgevoelige objecten). Maar omdat het tijd kost om een windturbine stil te zetten als er slagschaduw ontstaat, is enige slagschaduw tijdens het stilzetten niet geheel te voorkomen.
Obstakelverlichting	Voor dit onderwerp bevat het concept beleid geen regels	Momenteel is altijd knipperende verlichting nog verplicht. Er wordt onderzoek gedaan naar naderingsdetectie voor vliegtuigen, dimmen bij goed zicht en permanente verlichting in plaats van knipperen. Indien het in de (nabije) toekomst juridisch mogelijk is om obstakelverplichting niet toe te staan, zal de gemeente Dinkelland verder in het proces bij een eventuele vergunningverlening permanente obstakelverlichting verbieden.

3. Beantwoording van de binnengekomen zienswijzen tegen het concept windbeleid

Nummer	Thema	Zienswijze	Reactie
1.	Zelfde rechten voor burgers uit Duitsland	Burgers van Duitse gemeenten zullen aanspraak hebben op dezelfde rechten en rechtsmiddelen. Hierbij ook rekening houden met geluidsnormen, slagschaduw en milieuproblemen aan Duitse zijde.	Voor Duitse inwoners zullen dezelfde rechten en rechtsmiddelen gelden dan voor Nederlandse inwoners. Hierin maakt het beleid geen onderscheid. Hierbij zullen wij ons houden aan de Nederlandse normen. De afstand van 1 kilometer tussen de bebouwde kom en windturbines en de afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen en de (aangepaste) geluidsnorm zullen eveneens gelden voor de inwoners in Duitsland. Evenals het aspect slagschaduw waarvoor wordt opgenomen in het vast te stellen beleid dat een windturbine geen slagschaduw mag veroorzaken. Indien het komt tot een project dan zullen alle omgevingsaspecten (ook aan Duitse zijde) nader moeten worden onderzocht.
1.	Traktaat van Meppen	Rekening houden met het Meppener Grenstraktat van 02-07-1824, waarbij geen gebouwen mogen worden opgericht op een afstand van ca. 400 meter aan beide zijden van de grens.	In het Verdrag van Meppen is overeengekomen dat er in een zone van 376 meter aan weerszijden van de grens geen gebouwen mogen worden opgericht, met als doel om vrij schootsveld voor smokkelaars te behouden. Het verdrag is in 1960 geïncorporeerd in het Grensverdrag. De ministeries van Buitenlandse zaken van Duitsland en Nederland zijn de bevoegde gezagen voor handhaving en wijziging van het verdrag. In 1975 is een aanvulling op het verdrag overeengekomen waaruit kan worden geconcludeerd dat de Rijksoverheden het verdrag van Meppen niet zullen handhaven als de provinciale autoriteiten aan weerszijden van de grens een uitzondering op het Verdrag met elkaar afspreken. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel heeft op 13 december 2022 het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) vastgesteld en hierin stelling genomen over het Traktaat van Meppen. De provincie heeft hierover de volgende passage opgenomen:

2.1.2. Tractaat van Meppen.

Bij het aanwijzen van zoekgebieden speelt de vraag naar de geldigheid van het Tractaat van Meppen. Dit Tractaat uit 1824 legt de grens vast tussen het voormalige Koninkrijk Hannover en Nederland. In artikel 5 van het Tractaat is afgesproken dat zowel Nederland als Duitsland (Nedersaksen als rechtsopvolger van het Koninkrijk van Hannover) geen bouwwerken, met uitzondering van "staatsgebouwen of verdedigingsinrichtingen", toestaan binnen een afstand van 377 meter van de grens tenzij de bevoegde gezagen anders overeenkomen. De noodzaak voor artikel 5 van het Tractaat van Meppen dat de afstand van 377 meter regelt, is weggefallen. De grens wordt immers niet meer betwist, gemeenschappelijke weiden zijn niet meer in gebruik, smokkelen van goederen ter plaatse van de grens komt met de interne markt van de Europese Unie niet meer voor en Europese, Duitse en Nederlandse wetgeving (bijvoorbeeld verdrag van Espoo, milieuwetgeving, Ruimtelijke ordening) beschermen de rechten van burgers in de directe nabijheid van de grens. In de praktijk wordt in zowel Overijssel als Landkreis Grafschaft Bentheim de regel gehanteerd dat voor hinder (milieu en RO) van een initiatief of ontwikkeling dezelfde criteria gelden voor getroffen en aan de andere kant van de grens gebaseerd op de wet- en regelgeving van het land waar de ontwikkeling plaatsvindt. Daarmee wordt voldoende bescherming geboden aan de belangen van de bewoners van het grensgebied en is het Tractaat geen belemmering in het aanwijzen van zoekgebieden of faciliteren van projecten.

Vanuit de provincie wordt nog de juridische toets gedaan over dit Tractaat. Hierop is nog geen antwoord gekregen. In verband met het Tractaat zal bij een evt. aanvraag binnen de zone contact worden opgenomen met Stadt Nordhorn.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Waarop zijn de voorgestelde keuzegebieden gebaseerd?</p>	<p>De keuze voor de zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een bureaustudie van het landschapsbureau H+N+S op basis van landschappelijke analyse, beschermde natuurgebieden, stedelijke invloedssfeer en een veldbezoek van de betrokken landschapsarchitecten aan het gebied ter controle, zie onderstaande figuur. Ook is het kerngebied van het Nationaal Landschap Noordoost Twente ontzien om geen windmolens toe te staan. Hierdoor zijn de zoekgebieden aan de randen gesitueerd.</p> <div data-bbox="1064 534 1657 925" style="text-align: center;"> <p>LANDSCHAPPELIJKE WAARDERING</p> <ul style="list-style-type: none"> LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE: <ul style="list-style-type: none"> · natuurlijke laag · culturele laag BESCHERMDE NATUURGEBIEDEN: <ul style="list-style-type: none"> · NNN · N2000 gebieden STEDELIJKE INVLOEDSSFEER: <ul style="list-style-type: none"> · steden, bedrijventerreinen · infrastructuur · windturbine-opstellingen LAGEN SAMENBRENGEN: <ul style="list-style-type: none"> · jongere landschappen en stedelijke verstroingszones vallen erbuiten · kerngebieden inzichtelijk HERDEFINIËREN NIEUWE GRENS <ul style="list-style-type: none"> · aaneengesloten gebied, geen 'gatenkaas' · grensherziening aan west- en oostzijde · eventueel uitbreiden NL naar buitengebied Enschede? </div> <p>In het vast te stellen beleid zal 1 zoekgebied (Denekamp-Noord-Deurningen) overblijven en 1 zoekgebied (Saasveld) zal vervallen. Dit heeft te maken met de potentie van de gebieden en de clustering van minimaal 4 windturbines. Waar welke ontwikkeling in de zoekgebieden uiteindelijk mogelijk is, is maatwerk per locatie.</p>
---	-------------------------	--	--

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Participatie</p>	<p>Sturende vragen in de enquête en weinig respondenten gereageerd.</p>	<p>In opdracht van energie Noord Oost Twente heeft Moventem een onderzoek over de regionale energiestrategie van de regio uitgevoerd. In totaal zijn er 15.000 inwoners uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek. Ze hebben een brief ontvangen met een unieke code. Zo kon de vragenlijst niet meerdere keren worden ingevuld door dezelfde persoon. Ook konden inwoners, die geen brief hadden ontvangen, meedoen met dit onderzoek door een code op te vragen. In totaal hebben 1.960 inwoners meegedaan die uitgenodigd waren via de brief, 465 inwoners hebben zelf een code opgevraagd. Inwoners die zelf de code hebben opgevraagd zijn over het algemeen net iets negatiever ten opzichte van klimaatverandering en duurzame energie (in Noordoost Twente). Wel zijn zij al iets duurzamer (zoals energie besparen en biologisch eten).</p> <p>De vragenlijsten konden worden ingevuld tussen 30 oktober en 23 november 2020.</p> <p>Met het aantal respondenten (2.425) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 1,97% uitspraken worden gedaan op totaal niveau. Voor de gemeente Dinkelland, met het aantal respondenten (739) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,55% uitspraken worden gedaan.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Provinciaal beleid</p>	<p>Concept windbeleid in strijd met provinciale omgevingsverordening.</p>	<p>Met de aanpassing van de Omgevingsverordening laat het provinciale beleid de plaatsing van windturbines toe binnen de zoekgebieden van Noordoost-Twente. In de omgevingsverordening is hiervoor het volgende artikel opgenomen.</p> <p><i>“In afwijking van artikel 2.15.2 kan binnen de zoekgebieden windenergie Noordoost-Twente ruimte geboden worden voor het realiseren van clusters van minimaal 3 windturbines, als:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. dit noodzakelijk is voor de opgave van duurzame energieopwekking met wind; en mits</i> <i>b. de landschappelijke inpassing conform de aanwezige gebiedskenmerken is verzekerd.”</i>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Windturbines kunnen niet landschappelijk ingepast worden.</p>	<p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het beste leent voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Waarom worden de grenzen van het Nationaal Landschap aangepast? Conceptbeleid is in strijd met provinciale verordening.</p>	<p>Provinciale Staten heeft ervoor gekozen om de grenzen van het Nationaal Landschap Noordoost Twente niet aan te passen, maar alleen een uitzondering te maken voor de mogelijkheid van plaatsen windturbines (molens) in de aangewezen zoekgebieden. De omgevingsverordening van de provincie Overijssel is hierop inmiddels aangepast.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Overig</p>	<p>Conceptwindbeleid gaat uit van verouderde data en figuren/ afbeeldingen zijn onleesbaar.</p>	<p>In het ontwerpwindbeleid wordt uitgegaan van officiële data uit 2017. Bij de opstelling van het ontwerpbeleid waren dit de meest actuele data uit de klimaatmonitor. De klimaatmonitor is een landelijke databank van de Rijksoverheid. Inmiddels zijn de cijfers geüpdatet. Helaas loopt de klimaatmonitor achter met betrekking tot de data, maar het is voor ons een site met betrouwbare informatie.</p> <p>De kaart met de zoeklocaties in hoofdstuk 5 zal worden verduidelijkt. Naast een topografische ondergrond zullen eveneens de beperkingen in de zoekgebieden inzichtelijk worden gemaakt.</p> <p>In het beleid wordt een topografische kaart opgenomen met het overgebleven zoekgebied Denekamp-Noord-Deurningen.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Participatie</p>	<p>Geen participatietraject voor de zoeklocaties.</p>	<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de 'Opzet routekaart zon en wind'. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informierend karakter hadden. Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en komt aan bod bij een evt. aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023. In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Onderbouwing van de zoeklocaties ontbreekt.</p>	<p>Hiervoor is een onderzoek uitgevoerd naar het herdefiniëren van de grenzen van het nationaal landschap Noordoost Twente door H+N+S. Lees meer in dit rapport.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Een landschap-pelijke analyse is slechts een klein onderdeel van de totale analyse.</p>	<p>Wij vinden het landschap een belangrijke pijler, vandaar ook dat de gebieden op basis van het landschap als zoekgebied zijn aangewezen. Binnen de zoekgebieden gelden meerdere beperkingen dan alleen het landschap. Een deel van deze beperkingen zijn pas te beoordelen wanneer er een concreet initiatief voorligt.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Kaartmateriaal is ondeugdelijk, misleidend en onvolledig opgesteld.</p>	<p>Op de aanwezige kaarten zijn niet alle beperkingen opgenomen, alleen het landschap. Omdat de gemeente vindt dat het landschap bepalend is of er een windturbine mogelijk is. Wij zijn wij het met u eens dat het kaartmateriaal niet goed leesbaar is en hiermee onduidelijk wordt. De kaart voor het overgebleven zoekgebied hebben we daarom verduidelijkt met een betere topografische ondergrond waarop zoekgebied is ingetekend. In het kader van de verfijning/verdieping van de zoekgebieden hebben we alle belemmeringen/beperkingen ingetekend en gepubliceerd op onze website https://www.dinkelland.nl/windenergie.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Alternatieve locatie wordt niet benoemd.</p>	<p>Door de voorwaarde om te zoeken aan de randen van NOT-gebied zijn geen locaties onderzocht in het midden van NOT-gebied.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Omgevingsaspecten</p>	<p>Milieuaspecten zijn onderbelicht (geluid, externe veiligheid).</p>	<p>Aan de milieuaspecten is in het concept-windbeleid grotendeels voorbijgegaan. De milieuaspecten komen in een later stadium bij een concrete aanvraag zeker uitgebreid aan bod. De vele zienswijzen en de roep tot het hanteren van afstanden hebben wij ons ter harte genomen. We hadden gehoopt dat het RIVM of het Rijk hiervoor met duidelijke afstandsnormen zouden komen.</p> <p>In overeenstemming met de nieuwe landelijke conceptnorm per 12 oktober 2023 zijn de geluidsnormen aangepast.</p> <p>Geluid</p> <p>Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart. De aanpassing van de wet wordt begin 2024 verwacht.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

Voor het L_{den} kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB L_{den} toe te laten.

Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.

Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{Aeq} tot 4 dB hoger dan het L_{night} , dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.

L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van L_{den} indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.

Het L_{Aeq} is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.

In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.

Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een Lden-norm, dan ook niet nodig is.</p> <p>Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de ABRvS¹ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.</p> <p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p> <p>Externe veiligheid</p> <p>Bij externe veiligheid kan worden gedacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • IJs afwerping; • mastbreuk; • het afbreken van een turbineblad of de gondel. <p>Omdat externe veiligheid relevant is bij windturbines, staan in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling veiligheidseisen. Dit zijn onder meer risicocontouren. Het Handboek Risicozonering Windturbines helpt bij het bepalen van deze risicocontouren. Evenals bij geluid wordt de wet op dit punt gerepareerd.</p> <p>Door het opnemen van een afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen zal externe veiligheid niet meteen een rol van betekenis spelen. Uiteraard zal het aspect externe veiligheid worden beoordeeld bij een concrete aanvraag.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Planschade/ waarde- vermindering</p>	<p>Windturbines verminderen de eigendoms waarde.</p>	<p>Voor de bouw van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. Na het onherroepelijk worden van deze procedure bestaat de mogelijkheid tot het indienen van een verzoek om planschade.</p> <p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p>

¹ ECLI:NL:RVS:2021:1683 en ECLI:NL:RVS2020:2308

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Alternatieven</p>	<p>Andere vormen dan zon- en windenergie komen niet aan de orde.</p>	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Landschap</p>	<p>Blijvende horizonvervuiling, ook als een windmolen niet operationeel is.</p>	<p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken welk landschap zich het best leent voor de plaatsing van windturbines. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap het beste de windturbines aankan. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant. Wanneer de windturbines niet meer gebruikt worden dienen ze gesloopt te worden.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Informatie beleid</p>	<p>Webinars waren niet interactief en boden geen ruimte voor vragen.</p>	<p>Aan het begin van de terinzagelegging zijn webinars gehouden die een groot bereik hadden. De webinar voor Dinkelland was per 1 februari 2021, 1015 keer bekeken.</p> <p>Tijdens de uitzending bestond de mogelijkheid om vragen te stellen, welke deels live in de uitzending zijn behandeld. Door de hoeveelheid aan vragen konden deze niet gelijk worden beantwoord. Wel zijn de overige niet behandelde vragen door het team op een later moment schriftelijk beantwoord en op de websites van de gemeente Dinkelland gepubliceerd.</p> <p>Dit is wellicht niet de meest ideale interactieve wijze van werken, maar gezien de omstandigheden van destijds rondom Corona is wel een grote groep mensen geïnformeerd over het voorgenomen beleid en is de uitnodiging gedaan om vragen te stellen en de mogelijkheid benadrukt dat men een zienswijze kan indienen. Bijeenkomsten in zalen (zoals wellicht eerder wel gebeurd zou zijn) waren niet toegestaan binnen de regels op dat moment.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Participatie</p>	<p>Draagvlak zou moeten aantonen of windturbines gewenst of ongewenst zijn.</p>	<p>In het concept beleid is opgenomen dat actieve participatie bijdraagt aan de acceptatie van een windproject. Dit behoeft nog verdere uitwerking, waarbij wordt gestreefd naar 100% lokaal eigendom. Maatschappelijke acceptatie zou een betere term zijn dan draagvlak.</p>
<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Overig</p>	<p>Een beleid tot 2030 opstellen is half werk.</p>	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45	Flora en fauna	(Roof)vogels, vleermuizen en insecten worden letterlijk uit de lucht geslagen door de wieken .	Het windbeleid gaat over de vaststelling van kaders. Hierin is geen verdieping gemaakt op de impact van dieren. Wel gaan we in het beleid een aanvulling opnemen op het onderdeel stilstand voorziening voor (trek)vogels. Bij een concrete aanvraag zullen de effecten op dieren onderzocht moeten worden.
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45	Landschap	Recreatie en toerisme leidt aanzienlijk onder de komst van windturbines.	We bevinden ons in een gebied zonder windturbines, echter aan de Duitse zijde zijn er al windturbines zichtbaar. De plaatsing van windturbines zal zeker niet leiden tot verfraaiing van het gebied. Wel is het uitgangspunt dat windturbines worden geclusterd aan de randen van het Nationaal Landschap om de impact op het gehele gebied zo beperkt mogelijk te houden.
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45	Landschap	Geen confetti-model van windturbines en zonneparken doordat elke gemeente een bijdrage moet doen.	Gemeenten krijgen inderdaad de opdracht tot het leveren van een bijdrage aan de klimaatopgave op het gebied van zon en wind. Mochten wij hieraan niet voldoen dan zal de provincie de taak naar zich toetrekken en zijn wij de regie kwijt. We proberen met het windbeleid een clustering te bewerkstelligen met minimaal 4 windturbines.
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45	Overig	De nu gemaakte keuzes staan haaks op eerder gemaakte keuzes.	In de nadere motivering wordt hierbij bedoeld op het provinciale beleid. Hierin hebben we als gemeente geen sturende rol. Wel vinden wij het van belang om als gemeente zelf de regie te houden door het opstellen van beleid. In de gemeente Dinkelland is niet eerder windbeleid vastgesteld. Ook zijn er niet eerder zoekgebieden aangewezen waar de plaatsing van windmolens binnen het NOT-gebied mogelijk wordt gemaakt. Ook zijn niet eerder op een vergelijkbare wijze participatieverplichtingen opgenomen in RO-beleidsdocumenten. Er is daarom voor zover bekend geen sprake van “keuzes die haaks staan op eerder gemaakte keuzes” met betrekking tot het gemeentelijk beleid.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44, 45</p>	<p>Alternatieven</p>	<p>Aan de vele andere oplossingen om een bijdrage te leveren aan de energietransitie in Twente wordt te gemakkelijk voorbij gegaan.</p>	<p>De gemeente kent vanaf 1 januari 2023 een stimuleringssubsidie om woningen en gebouwen te verduurzamen door bijvoorbeeld betere isolatie.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten (Oldenzaal, Losser, Tubbergen en Dinkelland) het project “Gemeente zoekt dak” gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren. Juridisch gezien kunnen we nog niet zover gaan om de plaatsing van zonnepanelen op daken af te dwingen bij de verlening van een omgevingsvergunning.</p> <p>Diverse lokale energie coöperaties hebben al mooie projecten zoals zonnepanelen op boerderijdaken gerealiseerd met behulp van een postcoderoos regeling (bijvoorbeeld Essenkracht uit Tubbergen, Greuner uit Losser en Boeskoolstroom uit Oldenzaal). Het verkopen van de panelen aan deelnemers is echter een uitdaging gebleken in de praktijk en dit heeft veel tijd nodig om tot realisatie te kunnen komen.</p> <p>De cijfers in het windbeleid zullen geactualiseerd worden op de reeds gerealiseerde projecten.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnevelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonneveld. Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel als 900 erfmolens.</p>
---	-----------------------------	--	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 44 45	Participatie	Lokaal eigendom is een illusie.	Het streven is om te komen tot 100 % lokaal eigendom. Na de vaststelling van windbeleid wordt invulling gegeven aan het streven door de (verplichte) keuze van de verschillende instrumenten zoals een maatschappelijke tender of gebiedsovereenkomst.
12.	Overig	Gemeente wordt op voorhand aansprakelijk gesteld.	Met de vaststelling van windbeleid stelt de gemeente kaders vast om eventuele aanvragen omtrent plaatsing van windturbines te toetsen. Op voorhand kan niet worden aangegeven dat de gemeente hiermee onrechtmatig handelt.
12.	Landschap	Alle jonge ontginningslandschappen eruit halen.	<p>Op basis van het provinciaal beleid worden geen delen uit het Nationaal Landschap gehaald. Het Nationaal Landschap blijft van kracht. Mogelijkheden voor wind zijn er binnen het zoekgebied. De zoekgebieden in het concept windbeleid zijn gelegen aan de randen van het Nationaal Landschap. Vervolgens is beoordeeld welke landschapstypes binnen deze zoekgebieden aan de randen zich lenen voor de plaatsing van windturbines.</p> <p>In het vast te stellen beleid zal 1 zoekgebied (Denekamp-Noord-Deurningen) overblijven en 1 zoekgebied (Saasveld) zal vervallen. Dit heeft te maken met de potentie van de gebieden en de clustering van minimaal 4 windturbines.</p>
12.	Overig	Strijd met schaarse rechten.	<p>Waar de overheid slechts een beperkt aantal rechten aan private partijen kan toekennen, spreekt men van schaarse rechten. Van schaarste is sprake, wanneer er een grotere vraag is dan het aanbod.</p> <p>Omgevingsvergunningen zijn in de regel geen besluiten die een schaars recht toedelen, omdat zij doorgaans alleen kunnen worden aangevraagd door degene die over de grond kan beschikken en er voor de vergunning dus niet meer gegadigden kunnen zijn dan vergunningen. Door het zoekgebied is de beschikbare locatie beperkt en niet het aantal vergunningen.</p>
12.	Planschade	Op voorhand sprake van planschade.	Een planschadeprocedure kan worden gevoerd na het doorlopen van een planologische procedure. Zo ver zijn we nog niet. We verkeren nu in de fase van opstelling van beleid.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

12.	Overig	Bekendmaking in strijd met structuurvisie.	De structuurvisie is vervangen voor de omgevingsvisie. De omgevingsvisie kent speerpunten. Binnen het speerpunt 'wij werken aan energieneutraal in 2050' is opgenomen dat we in 2050 energieneutraal willen zijn. Dit doen we onder meer om de energie uit duurzame bronnen te halen, zoals zonne-energie, windenergie, energie uit omgevingswarmte en energie uit biomassa. Randvoorwaarden zijn het goed inpassen van duurzame energiebronnen in ons landschap, goede verdeling van lasten en lusten en de samenwerking op het gebied van de Regionale Energie Strategie Twente. In deze visie is geen beperking opgenomen om te komen tot vaststelling van windbeleid.
12.	Overig	Staatssteun doordat gronden van reclamant buiten het zoekgebied vallen.	Onder het verlenen van staatssteun worden maatregelen verstaan met als doel een onderneming economisch te ondersteunen. Hiervan is geen sprake. Het beleid gaat slechts uit van vaststelling van zoekgebieden die aan randen liggen van het Nationaal Landschap en zijn vervolgens gebaseerd op het landschapstype. Gronden van reclamant liggen verder in het Nationaal Landschap en zijn derhalve niet opgenomen binnen het zoekgebied.
12.	Overig	Onduidelijkheid over het begrip plangebied.	In het windbeleid wordt niet gesproken over een plangebied, maar over een zoekgebied. In het conceptwindbeleid waren de ondergronden en hierdoor de zoekgebieden moeilijk leesbaar. In het vast te stellen beleid zullen we het overgebleven zoekgebied beter leesbaar maken.
12.	Overig	Ruimte voor bedrijven om te voorzien in eigen behoefte.	Het windbeleid is bedoeld om kaders te scheppen en om zoekgebieden aan te wijzen waar ruimte is voor wind. Het voert te ver om aan elk bedrijf ruimte te bieden voor grote windturbines. Hierdoor ontstaat versnippering en dat willen we juist voorkomen.
14.	Rechts-middelen	Bezwaar/beroep indienen tegen plannen haalt weinig uit.	Met de vaststelling van het windbeleid worden de kaders vastgesteld. In het proces staan we aan de voorkant. Na de vaststelling van windbeleid kunnen evt. aanvragen worden ingediend waarbij wordt getoetst aan de kaders van het windbeleid. Een aanvraag doorloopt een procedure waarbij de mogelijkheid bestaat om bezwaar en beroep in te dienen. Een Raad van State zal in een beroepszaak uiteindelijk beoordelen of de aanvraag voldoet aan de wettelijke kaders en het beleid.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

14.	Overig	Er wordt meer waarde gehecht aan de belangen van de overheid en energiebedrijven in plaats van de burger.	Met de opstelling van windbeleid willen we een eerlijke verdeling van de lusten en lasten. Dit onder het mom “lusten en lasten” lokaal. Juist door het opstellen van beleid met kaders kunnen we hierop toetsen.
14.	Omgevingsaspecten	Geluidsoverlast/slag schaduw/uitstoot van giftige gassen (SF6)/flora en fauna.	<p>Geluid</p> <p>Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart.</p> <p>Inmiddels is er vanaf 12 oktober 2023 conceptwetgeving. In overeenstemming met deze conceptwetgeving zijn de geluidsnormen aangepast.</p> <p>Voor het Lden kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB Lden toe te laten.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende LAeq tot 4 dB hoger dan het L_{night}, dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

		<p>L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van L_{den} indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.</p> <p>Het L_{Aeq} is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.</p> <p>In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.</p> <p>Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid. Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een L_{den}-norm, dan ook niet nodig is.</p> <p>Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de $ABRvS^2$ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.</p> <p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p>
--	--	---

		<p>Slagschaduw</p> <p>In de milieuwetgeving zijn voorschriften opgenomen om hinder door slagschaduw te beperken. In het windbeleid zullen we een verplichting opnemen dat windturbines verplicht voorzien zijn van een stilstandvoorziening. Hierdoor schakelt de turbine uit als slagschaduw optreedt. Aan de hand van rekenmethodes is van tevoren vast te stellen op welke dagen en op welk moment van de dag een slagschaduw kan optreden. Of de slagschaduw ook echt optreedt op de voorspelde dagen, hangt af of het bijvoorbeeld onbewolkt is en de richting van de zon.</p> <p>Windturbines in de gemeente Dinkelland mogen geen slagschaduw veroorzaken op 'slagschaduwgevoelige' objecten, zoals woningen (voor slagschaduwgevoelige objecten houdt de gemeente Dinkelland dezelfde objecten aan als de geluidsgevoelige objecten). Maar omdat het tijd kost om een windturbine stil te zetten als er slagschaduw ontstaat, is enige slagschaduw tijdens het stilzetten niet geheel te voorkomen.</p> <p>Het gas zwavelhexafluoride (SF₆, een zogeheten F-gas) wordt gebruikt om onder meer schakelstations in het elektriciteitsnetwerk te isoleren (denk aan het elektriciteitshuisje om de hoek). Ook wordt het gebruikt in windturbines. SF₆ wordt in het binnenste van windturbines gebruikt, om het risico op kortsluiting te verkleinen. De kans dat het gas vrijkomt is klein. Als het toch gebeurt, gaat het vaak som kleine hoeveelheden. Een lekkage van SF₆ kan ontstaan bij machinaal falen, slijtage, onderhoud of het afbreken van de windturbines. Bij het afbreken van windturbines wordt het gas meestal afgevangen en gebruikt in andere apparaten, zodat dit gas niet vrijkomt.</p> <p>Flora en fauna</p> <p>Het windbeleid geeft de kaders aan. Na vaststelling van dit beleid kunnen aanvragen worden ingediend die worden getoetst aan het windbeleid. Een flora- en fauna onderzoek is een van de onderzoeken die uitgevoerd moeten worden ten tijde van een aanvraag.</p>
--	--	--

² ECLI:NL:RVS:2021:1683 en ECLI:NL:RVS2020:2308

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

14.	Waardevermindering	Waardevermindering woningen	<p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p> <p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p>
14.	Omgevingsaspect	Horizonvervuiling	<p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het best lenen voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.</p>
14.	Landschap	Onduidelijke kaart in het concept windbeleid.	<p>Op de aanwezige kaarten zijn niet alle beperkingen opgenomen, alleen het landschap. Omdat de gemeente vindt dat het landschap bepalend is of er een windturbine mogelijk is. Wij zijn het met u eens dat het kaartmateriaal niet goed leesbaar is en hiermee onduidelijk wordt. De kaart voor het (overgebleven) zoekgebied hebben we daarom verduidelijkt met een betere topografische ondergrond waarop het zoekgebied is ingetekend. In het kader van de verfijning/verdieping van de zoekgebieden hebben we alle belemmeringen/beperkingen ingetekend en gepubliceerd op onze website https://www.dinkelland.nl/windenergie.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

15.	Alternatieven	Er worden te weinig mogelijkheden en kansen van zonnevelden en zonnepanelen benut.	<p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten (Oldenzaal, Lossler, Tubbergen en Dinkelland) het project “Gemeente zoekt dak” gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren. Juridisch gezien kunnen we nog niet zover gaan om de plaatsing van zonnepanelen op daken af te dwingen bij de verlening van een omgevingsvergunning.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnevelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonneveld. Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel als 900 erfmolens.</p>
15.	Landschap	Plaatsing van windturbines naast Natura 2000-gebieden zijn ongewenst.	<p>De zoekgebieden zijn verdiept/verfijnd. Binnen deze verdieping/verfijning is voor Natura 2000-gebieden en het Natuur Netwerk Nederland (NNN) een afstand van 75 meter aangehouden. Windturbines moeten verder dan 75 meter van natuurgebieden worden geplaatst. Overigens is het strikte uitsluitingsbeleid voor windenergie binnen NNN-gebied in de provinciale omgevingsverordening vervallen.</p> <p>In geval van een concrete aanvraag zal nog meer onderzoek nodig zijn waaronder een flora en fauna onderzoek.</p>
15.	Landschap	Op de grens met Duitsland ontstaat een derde cluster, hetgeen de situatie verergert.	Dit argument heeft geen betrekking op de gemeente Dinkelland.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

15.	Omgevings- aspecten	Niets wijst erop dat een MER gaat besluiten dat turbines er niet mogen komen.	Na de vaststelling van beleid voor windenergie, gaat de gemeente aan de slag samen met de omgeving om een gezamenlijk vertrekpunt te bepalen voor het realiseren van windenergie. In dit proces wordt ook nader in kaart gebracht wat mogelijk is en hoe invulling wordt gegeven aan de opgave in het verfijnde zoekgebied. Via de klankbordgroep kunnen betrokkenen meedenken over onder meer: de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de MER-procedure bij projectaanvragen. Een MER-procedure komt aan de orde in een projectfase. Als het gaat om een park van 3 of meer windturbines, waarbij de drempelwaarde uit het Besluit MER (10 windturbines of meer/gezamenlijk opgesteld vermogen 15 MW of meer) niet wordt gehaald, geldt een MER-beoordelingsplicht
15.	Participatie	In hoeverre krijgt de burger nog een eerlijke rol in het participatieproces en in een mogelijke energiecorporatie.	In het concept beleid is opgenomen dat actieve participatie bijdraagt aan de acceptatie van een windproject. Dit behoeft nog verdere uitwerking, waarbij wordt gestreefd naar 100% lokaal eigendom.
15.	Landschap	Onduidelijkheden in Rapport H+N+S.	Het rapport staat op de website van de gemeente Dinkelland. De landschappen die geschikt worden geacht zijn de landschappen met jonge heideontginningen en veen ontginningen. Dat zijn de weidse en gecultiveerde landschappen. Op pagina 23 wordt getracht inzicht te geven in relevante lagen binnen Noordoost Twente. Het rapport is gebaseerd op de randen van NOT-gebied
15.	Landschap	Ondanks de randen van Nationaal Landschap is het aannemelijk dat de hoge windturbines op een afstand van 3000 meter nog zichtbaar zijn in het Nationaal Landschap. De	Gemeente Dinkelland wil een fijne leefomgeving die ook voor onze komende generaties duurzaam, veilig en gezond is. Wij dragen bij aan de landelijke ambities door onder meer 100% van de elektriciteit duurzaam op te wekken in 2050 en te zorgen dat alle woningen en gebouwen aardgasvrij zijn in 2050. Dat kunnen we niet alleen en ook niet in één keer. Dat doen we in stappen en samen met andere gemeenten. In Twente is binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Twente afgesproken dat we 1,5 TWh duurzaam opwekken in 2030. De gemeenten uit Noordoost Twente (Dinkelland, Lossers, Oldenzaal en Tubbergen) dragen bij met 225 GWh. Aangezien nieuwe technieken nog niet grootschalig toepasbaar zijn in de

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

		energietransitie vernietigt dit landschap.	<p>praktijk, realiseren we dat met een mix van zonne- en windenergie. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p> <p>Noordoost Twente is aangemerkt als Nationaal Landschap. Voorwaarde voor de vaststelling van het gemeentelijke windbeleid was dat de provincie Overijssel ruimte bood voor windenergie aan de randen van het Nationaal Landschap door herziening van de omgevingsverordening. Inmiddels is de provinciale omgevingsverordening hierop aangepast.</p> <p>Het is een gegeven dat hoge windturbines niet landschappelijk zijn in te passen en zichtbaar zijn in de (verre) omgeving.</p>
15.	Flora en Fauna	Turbines zijn 'gehakmolens' voor vogels, vleermuizen en insecten.	<p>Sterfte van vogels door aanvaringen met windturbines is te beperken door technische oplossingen. De toepassing van stilstand voorzieningen bij windparken op of nabij trekroutes kan het aantal slachtoffers onder trekvogels aanzienlijk beperken. Met een model is het mogelijk om vogeltrek te kunnen voorspellen waarop de stilstand voorziening kan worden afgestemd. De pieken in de trek zijn vaak maar enkele dagen per jaar. Met een radar is redelijk goed te voorspellen of een windturbine moet worden stilgezet om vogels te beschermen. Bij ieder initiatief kan bij de aanvraag worden nagegaan of het noodzakelijk is om een stilstand voorziening verplicht te stellen.</p> <p>Voor de plaatsing van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. In deze procedure moet onderzoek plaatsvinden naar flora en fauna en een goed woon- en leefklimaat.</p>
15.	Overig	De gevolgen van windenergie voor de recreatie en toerisme worden volstrekt onderschat.	<p>We bevinden ons in een gebied zonder windturbines, echter aan de Duitse zijde zijn er al windturbines zichtbaar. De plaatsing van windturbines zal zeker niet leiden tot verfraaiing van het gebied. Wel is het uitgangspunt dat windturbines worden geclusterd aan de randen van het Nationaal Landschap om de impact op het gehele gebied zo beperkt mogelijk te houden.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

15.	Alternatieven	Inzetten op isolatie en de verplichting in de bouwvergunning voor woningen en bedrijven om zonnepanelen te plaatsen voor eigen gebruik.	<p>De gemeente kent vanaf 1 januari 2023 een stimuleringssubsidie om woningen en gebouwen te verduurzamen door bijvoorbeeld betere isolatie.</p> <p>Vanuit de huidige wetgeving kunnen we aanvragers van een bouwvergunning niet verplichten tot de plaatsing van zonnepanelen. Wel zien we een kentering. De nieuwbouw krijgt geen gasaansluiting waardoor er voor andere alternatieven wordt gekozen.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten (Oldenzaal, Losser, Tubbergen en Dinkelland) het project “Gemeente zoekt dak” gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren. Juridisch gezien kunnen we nog niet zover gaan om de plaatsing van zonnepanelen op daken af te dwingen bij de verlening van een omgevingsvergunning.</p> <p>Diverse lokale energie coöperaties hebben al mooie projecten zoals zonnepanelen op boerderijdaken gerealiseerd met behulp van een postcoderoos regeling (bijvoorbeeld Essenkracht uit Tubbergen, Greuner uit Losser en Boeskoolstroom uit Oldenzaal). Het verkopen van de panelen aan deelnemers is echter een uitdaging gebleken in de praktijk en dit heeft veel tijd nodig om tot realisatie te kunnen komen.</p> <p>De cijfers in het windbeleid zullen geactualiseerd worden op de reeds gerealiseerde projecten.</p>
-----	----------------------	--	--

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnepanelen geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnepanelen. Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel als 900 erfmolens.</p> <p>In het Nationaal Landschap zijn alleen zoekgebieden toegestaan aan de rand van het gebied. Gebieden met wellicht meer potentie liggen midden in het National Landschap en niet aan de randen van het Nationaal Landschap en zijn daarom niet opgenomen.</p> <p>Iedere gemeente draagt bij aan de energieopgave. Regionaal gezien is het wellicht mogelijk om windturbines langs de A1 en A35 te plaatsen. De gemeenten met gronden langs de snelweg, kunnen deze locaties als zoekgebied aanwijzen. De gronden langs de A1 in Dinkelland worden beperkt vanwege de aanwezigheid van de radar op vliegveld Twenthe.</p>
15.	Participatie	Door het aanwijzen van zoekgebieden zullen commerciële ontwikkelaars actief zijn en komen niet ten goede aan lokaal eigendom.	<p>We kunnen niet voorkomen dat commerciële ontwikkelaars actief op zoek gaan naar locaties. Ontwikkelaars zullen bekijken waar beperkingen belemmering aanwezig zijn en bezien wat een geschikte locatie voor windturbines zal zijn.</p> <p>In het windbeleid willen we gestalte geven aan 'lokaal eigendom'. Hierdoor zal een windproject minder interessant kunnen zijn voor een ontwikkelaar. We streven naar 100% lokaal eigendom.</p> <p>Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark of warmteproject. Dat is meestal in de vorm van een energie/ warmte-, wijk- of dorpscoöperatie. Zij hebben zeggenschap over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

15.	Participatie	Er wordt gepleit voor hernieuwd, gefundeerd en open onderzoek naar draagvlak voor windturbines.	<p>In het bod RES wordt naast de duurzame opwek door middel van zon uitgegaan van wind. Op provinciaal niveau geldt een verhouding van respectievelijk 40 en 60%. Om de regie op gemeente niveau te houden en niet de regie over te laten aan de provincie is gekozen om windbeleid op te stellen. In de fase van het concept windbeleid is vanwege corona gekozen om digitale webinars te houden om op deze manier zoveel mogelijk inwoners te bereiken. De webinar in de gemeente Dinkelland was interactief. De vele vragen konden niet allemaal tijdens de webinar worden beantwoord. Na de webinar zijn de vragen en antwoorden op de website geplaatst.</p> <p>Voor de terinzagelegging van het concept windbeleid is een enquête gehouden over duurzame energieopwekking in Noordoost Twente. We hebben getracht om de enquête van destijds zo objectief mogelijk op te stellen. Wij kunnen ons indenken dat een antwoord anders wordt bij het bekendmaken van zoekgebieden, zeker als iemand in de nabijheid woont.</p>
15.	Alternatieven	Er zijn andere alternatieven om de doelstellingen te halen.	<p>Zowel op isolatie als zon op dak wordt volop ingezet door respectievelijk openstelling van subsidiemogelijkheden als gemeentelijke projecten te starten zoals 'gemeente zoekt dak'.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnenvelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnenveld. Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel als 900 erfmolens.</p> <p>Vanwege de ruimtelijke kwaliteit wordt uitgegaan van een clustering van minimaal 4.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

15.	Overig	Het is half werk om beleid tot 2030 te maken.	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zon en wind energie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze redenen stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p> <p>In Twente is binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Twente afgesproken dat we 1,5 TWh duurzaam opwekken in 2030. De gemeenten uit Noordoost Twente (Dinkelland, Lossler, Oldenzaal en Tubbergen) dragen bij met 225 GWh. Aangezien nieuwe technieken nog niet grootschalig toepasbaar zijn in de praktijk, realiseren we dat met een mix van zonne- en windenergie. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p>
16.	Flora en Fauna	Plaatsen van windturbines in het essentieel leefgebied van vleermuizen zal leiden tot negatieve effecten tijdens de gebruiksfase.	<p>Bij een concrete aanvraag op een concrete locatie wordt het effect op onder andere vleermuizen onderzocht. Na dit onderzoek wordt beoordeeld of en welke maatregelen nodig zijn om aan de wettelijke eisen te voldoen.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

16.	Flora en Fauna	Effect naar vleermuizen is niet te onderzoeken met de reguliere methodes.	Bij een concrete aanvraag op een concrete locatie wordt het effect op onder andere vleermuizen onderzocht. Dit onderzoek moet worden gedaan door erkende specialisten en wordt getoetst.
16.	Flora en Fauna	Onterecht toepassen van de ORNIS norm (1% mortaliteitsnorm).	Door de ABRvS van 18 februari 2015 (nr. 201402971) is hierin uitspraak gedaan. De ABRvS maakt duidelijk dat het 1%-criterium ook kan worden gebruikt bij de vraag of bij (Bijlage IV Habitatrichtlijn) diersoorten de gunstige staat van instandhouding in het geding is. Als gevolg van het exploiteren van een windturbine zou in casu maximaal 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de gewone en de ruige dwergvleermuis van de relevante populatie getroffen kunnen worden. Dit is zo'n kleine hoeveelheid, dat daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding.
16.	Flora en Fauna	Effecten van een windturbine zijn niet mitigeerbaar.	Bij een aanvraag op een concrete locatie wordt het effect op onder andere vleermuizen onderzocht. Uit dit onderzoek moet blijken of de effecten op de vleermuis mitigeerbaar zijn of dat er andere oplossingen zijn.
25, 26	Landschap	Onduidelijke kaart	<p>Op de aanwezige kaarten zijn niet alle beperkingen opgenomen, alleen het landschap. Omdat de gemeente vindt dat het landschap bepalend is of er een windturbine mogelijk is. Wij zijn het met u eens dat het kaartmateriaal niet goed leesbaar is en hiermee onduidelijk wordt. De kaart voor het (overgebleven) zoekgebied hebben we daarom verduidelijkt met een betere topografische ondergrond waarop het zoekgebied is ingetekend.</p> <p>In het kader van de verfijning/verdieping van de zoekgebieden hebben we alle belemmeringen/beperkingen ingetekend en gepubliceerd op onze website https://www.dinkelland.nl/windenergie.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

25, 26	Overig	Onduidelijkheid, omdat het beleid gaat tot 2030.	In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.
25, 26	Provinciaal beleid	Wachten op aanpassing provinciaal beleid.	In de provinciale omgevingsverordening wordt inmiddels conform het concept windbeleid Noord Oost Twente (NOT) ruimte geboden aan windenergie.
25, 26	Landschap	Aantasting van het Nationaal landschap en aantasting van de kernwaarden van dit gebied.	Er is gekozen voor ontwikkelingen aan de randen van het Nationaal Landschap, waarbij gekeken is naar landschapstypen en stedelijke invloeden.
25, 26	Omgevings-aspecten	Er is geen minimale maat gesteld voor woningen in het buitengebied.	Er zal een afstandsmaat (2 X tiphoogte) en een geluidsnorm worden opgenomen in het windbeleid. Deze normen passen binnen de landelijke concept normen, welke vanaf 12 oktober 2023 ter inzage liggen.
25, 26	Alternatieven	Ontbreken van een actief beleid op plaatsing van zonnepanelen op daken.	De eerste trede van de zonneladder is zon op dak en dat streven we ook zeker na met het project 'gemeente zoekt dak'. In dit project worden bedrijven gestimuleerd/gefaciliteerd om ruimte op daken beschikbaar te stellen voor de installatie van zonnepanelen.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Om de kansen voor energieopwek via zon op daken te benutten, gaan we samen met de lokale energiecoöperaties zon op grote daken stimuleren. Begin 2022 hebben de vier Noordoost Twente gemeenten een regionaal energiebedrijf opgericht om onder andere met zon op dak samen aan de slag te gaan.</p> <p>Het is een gegeven dat niet alle daken geschikt zijn voor zonnepanelen, door bijvoorbeeld schaduwwerking of verkeerde ligging ten opzichte van de zon waardoor lang niet alle daken geschikt zijn.</p> <p>Naast vaststelling windbeleid, zal het zonnevelden beleid opnieuw worden vastgesteld. In de verhouding van grondverbruik is er relatief veel grond nodig een voor een zonneveld ten opzichte van een windturbine met een zelfde opbrengst.</p>
25, 26	Alternatieven	Relatie met RES Twente en bedrijfsdaken.	Via het project 'gemeente zoekt dak' worden bedrijven gestimuleerd om hun daken te beleggen met zonnepanelen.
25, 26	Lokaal eigendom	Lokale verdienmodellen	<p>In het concept windbeleid is uitgegaan van een verdeling van 1/3 tussen eigenaar, ontwikkelaar en omgeving. In het vast te stellen beleid wordt gestreefd naar 100 % lokaal eigendom.</p> <p>Een bijdrage uit het omgevingsfonds zal inderdaad afhankelijk zijn van het aantal adressen en rendement per jaar.</p> <p>In het bijzonder wordt gerefereerd aan slagschaduw en de afstand van 1,5 km in verband met slagschaduw. Voor het omgevingsfonds is een maatvoering van 1 km genoemd. Ten aanzien van slagschaduw zal een bepaling worden opgenomen dat een windturbine moet beschikken over een stilstand voorziening. In het vast te stellen beleid wordt opgenomen dat een windturbine geen slagschaduw mag veroorzaken op slagschaduwgevoelige objecten, zoals woningen.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

25, 26	Landschap	Onduidelijkheden in Rapport H+N+S.	<p>Het rapport staat op de website.</p> <p>De landschappen die geschikt worden geacht zijn de landschappen met jonge heideontginningen en veen ontginningen. Dat zijn de weidse en gecultiveerde landschappen. Op pagina 23 wordt getracht inzicht te geven in relevante lagen binnen Noordoost Twente.</p> <p>Het rapport is gebaseerd op de randen van NOT-gebied</p>
25, 26	Omgevingsaspecten	Is rekening gehouden met cumulatie van geluid en tonaal geluid?	<p>Door de uitspraak van de Raad van State van 30 juni 2021 kan de norm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit niet worden toegepast voor 3 windturbines of meer. De wetgeving wordt hiervoor momenteel gerepareerd.</p> <p>Inmiddels heeft de wetgever vanaf 12 oktober 2023 conceptnormen ter inzage gelegd. De gestelde normen in het vast te stellen windbeleid passen binnen deze conceptnormen.</p> <p>Bij het tonale geluid bij windturbines gaat het om een hinderlijke bromtoon of een fluitend geluid. Naast het opnemen van geluidsnormen stelt de gemeente voorwaarden aan een plan voor windturbines om te voldoen aan de normstelling.</p> <p>Om tegemoet te komen aan de zorgen van de inwoners, kan worden opgenomen in het windbeleid, dat de gemeente verwacht dat rekening wordt gehouden met de technische ontwikkelingen. Naast de geluidsnorm, kan worden vastgesteld in het windbeleid, dat bij windprojecten wordt gekozen voor de stilste types windturbines, conform de best beschikbare techniek. Door hier aandacht aan te besteden, wordt rekening gehouden met de belangen van direct omwonenden.</p> <p>Een ander punt op gebied van geluid is het laagfrequent geluid. Laagfrequent geluid draagt voor een klein deel bij in de hinderervaring van windturbinegeluid. Echter, deze hinder is op een verantwoorde manier voldoende beperkt door de geluidsnorm. Voor laagfrequent geluid geldt geen afzonderlijke geluidsnorm. Om handhavend te kunnen optreden, kan in een bestemmingsplan of vergunning worden opgenomen dat het vooraf berekende maximum van het momentane laagfrequente geluid niet mag worden overschreden.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.</p> <p>Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid. Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een Lden-norm, dan ook niet nodig is.</p> <p>Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de Raad van State geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.</p> <p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p>
25, 26	<p>Omgevings- aspecten</p>	<p>Bijlage GGD informatieblad i.r.t. tot besluit Duitsland afstand woningen en windmolens naar minimaal 1000 m.</p>	<p>Inmiddels is er nieuwe en actuele informatie waarnaar wij verwijzen. Zo zijn er onder meer op de website actuele factsheets geplaatst over gezondheid: www.rivm.nl/windenergie/windmolens-gezondheid</p> <p>Voor de informatie over gezondheid zijn we afhankelijk van landelijke gezondheidsinstanties, zoals het RIVM.</p> <p>Het hanteren van een norm van 1000 meter zou betekenen dat er geen ruimte is voor de plaatsing van windturbines in de zoekgebieden van Dinkelland en we hebben wel een duurzaamheidsopgave te behalen.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Op 12 oktober 2023 zijn landelijk concept normen voor windturbines ter inzage gelegd in verband met reparatie van wetgeving. De opgenomen normen in het vast te stellen windbeleid passen binnen deze landelijke concept wetgeving. Mochten de landelijke normen strenger worden dan volgt de gemeente Dinkelland deze strengere normen.
25, 26	Landschap	Restricties om windturbines hoger dan 200 m te weren.	<p>We beseffen dat de impact van windturbines groot zal zijn. In het landschap zal een windturbine met een tiphoogte van bijvoorbeeld 180 meter evengoed opvallen en minder rendement opleveren waardoor het aantal windturbines meer zal worden. Daarom gaat de voorkeur uit naar een clustering van minimaal 4, waaraan op voorhand geen restrictie is opgenomen voor de hoogte.</p> <p>Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.</p>
25, 26	Lokaal eigendom	Kostenverdeling initiatieven met omgeving inzichtelijk maken.	<p>Dit zijn wij met u eens. In het windbeleid hebben we een uitwerking gemaakt van een aantal instrumenten, zoals een maatschappelijke tender en gebiedsovereenkomst om deze sturing te geven.</p> <p>In overleg met de omgeving en ter nadere uitwerking kiest Dinkelland voor een rol van de gemeente die passend is om bovenstaande doelstelling van onder andere 100% lokaal eigendom te kunnen bereiken. Daarom stelt de gemeente voor de zoekgebieden een verkenner in om samen met betrokkenen in het gebied tot een mogelijk ontwikkelmodel voor de windturbines te komen.</p>
25, 26	Alternatieven	Aan de vele andere oplossingen om een bijdrage te leveren aan de energietransitie in Twente wordt te gemakkelijk voorbij gegaan.	<p>De gemeente kent vanaf 1 januari 2023 een stimuleringssubsidie om woningen en gebouwen te verduurzamen door bijvoorbeeld betere isolatie.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten (Oldenzaal, Lossers, Tubbergen en Dinkelland) het project "Gemeente zoekt dak" gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren. Juridisch gezien kunnen we nog niet zover gaan om de plaatsing van zonnepanelen op daken af te dwingen bij de verlening van een omgevingsvergunning.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

Diverse lokale energie coöperaties hebben al mooie projecten zoals zonnepanelen op boerderijdaken gerealiseerd met behulp van een postcoderoos regeling (bijvoorbeeld Essenkracht uit Tubbergen, Greuner uit Losser en Boeskoolstroom uit Oldenzaal). Het verkopen van de panelen aan deelnemers is echter een uitdaging gebleken in de praktijk en dit heeft veel tijd nodig om tot realisatie te kunnen komen.

De cijfers in het windbeleid zullen geactualiseerd worden op de reeds gerealiseerde projecten.

Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnenvelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnenveld. Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.

In het Nationaal Landschap zijn alleen zoekgebieden toegestaan aan de rand van het gebied. Gebieden met wellicht meer potentie liggen midden in het Nationaal Landschap en niet aan de randen van het Nationaal Landschap en zijn daarom niet opgenomen.

Iedere gemeente draagt bij aan de energieopgave. Regionaal gezien is het wellicht mogelijk om windturbines langs de A1 en A35 te plaatsen. De gemeenten met gronden langs de snelweg, kunnen deze locaties als zoekgebied aanwijzen. De gronden langs de A1 in Dinkelland worden beperkt vanwege de aanwezigheid van de radar op vliegveld Twenthe.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

29.	Zelfde rechten voor burgers uit Duitsland	Burgers van Duitse gemeenten zullen aanspraak hebben op dezelfde rechten en rechtsmiddelen. Hierbij ook rekening houden met geluidsnormen, slagschaduw en milieuproblemen aan Duitse zijde.	<p>Voor Duitse inwoners zullen dezelfde rechten en rechtsmiddelen gelden dan voor Nederlandse inwoners. Hierin maakt het beleid geen onderscheid. Hierbij zullen wij ons houden aan de Nederlandse normen. De afstand van 1 kilometer tussen de bebouwde kom en windturbines en de afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen en de (aangepaste) geluidsnorm zullen eveneens gelden voor de inwoners in Duitsland. Evenals het aspect slagschaduw waarvoor wordt opgenomen in het vast te stellen beleid dat een windturbine geen slagschaduw mag veroorzaken. Indien het komt tot een project dan zullen alle omgevingsaspecten (ook aan Duitse zijde) nader moeten worden onderzocht.</p>
29.	Traktaat van Meppen	Rekening houden met het Meppener Grenstraktat van 02-07-1824, waarbij geen gebouwen mogen worden opgericht op een afstand van ca. 400 meter aan beide zijden van de grens.	<p>In het Verdrag van Meppen is overeengekomen dat er in een zone van 376 meter aan weerszijden van de grens geen gebouwen mogen worden opgericht, met als doel om vrij schootsveld voor smokkelaars te behouden. Het Verdrag is in 1960 geïncorporeerd in het Grensverdrag. De ministeries van buitenlandse zaken van Duitsland en Nederland zijn de bevoegde gezagen voor handhaving en wijziging van het verdrag. In 1975 is een aanvulling op het verdrag overeengekomen waaruit kan worden geconcludeerd dat de Rijksoverheden het verdrag van Meppen niet zullen handhaven als de provinciale autoriteiten aan weerszijden van de grens een uitzondering op het Verdrag met elkaar afspreken.</p> <p>Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel heeft op 13 december 2022 het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) vastgesteld en hierin stelling genomen over het Tractaat van Meppen. De provincie heeft hierover de volgende passage opgenomen:</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>2.1.2. <i>Tractaat van Meppen.</i> <i>Bij het aanwijzen van zoekgebieden speelt de vraag naar de geldigheid van het Tractaat van Meppen. Dit Tractaat uit 1824 legt de grens vast tussen het voormalige Koninkrijk Hannover en Nederland. In artikel 5 van het Tractaat is afgesproken dat zowel Nederland als Duitsland (Nedersaksen als rechtsopvolger van het Koninkrijk van Hannover) geen bouwwerken, met uitzondering van "staatsgebouwen of verdedigingsinrichtingen", toestaan binnen een afstand van 377 meter van de grens tenzij de bevoegde gezagen anders overeenkomen. De noodzaak voor artikel 5 van het Tractaat van Meppen dat de afstand van 377 meter regelt, is weggefallen. De grens wordt immers niet meer betwist, gemeenschappelijke weiden zijn niet meer in gebruik, smokkelen van goederen ter plaatse van de grens komt met de interne markt van de Europese Unie niet meer voor en Europese, Duitse en Nederlandse wetgeving (bijvoorbeeld verdrag van Espoo, milieuwetgeving, Ruimtelijke ordening) beschermen de rechten van burgers in de directe nabijheid van de grens. In de praktijk wordt in zowel Overijssel als Landkreis Grafschaft Bentheim de regel gehanteerd dat voor hinder (milieu en RO) van een initiatief of ontwikkeling dezelfde criteria gelden voor getroffen en aan de andere kant van de grens gebaseerd op de wet- en regelgeving van het land waar de ontwikkeling plaatsvindt. Daarmee wordt voldoende bescherming geboden aan de belangen van de bewoners van het grensgebied en is het Tractaat geen belemmering in het aanwijzen van zoekgebieden of faciliteren van projecten.</i></p> <p>Vanuit de provincie wordt nog de juridische toets gedaan over dit Tractaat. Hierop is nog geen antwoord gekregen. In verband met het Traktaat zal bij een evt. aanvraag binnen de zone contact worden opgenomen met Stadt Nordhorn.</p>
29.	Participatie	Vroegtijdig betrekken van de gemeente Nordhorn en Landkreis Grafschaft Bentheim bij windenergieplannen.	<p>Er zijn enkele gesprekken gevoerd met de Stadt Nordhorn ten tijde van de opstelling van het beleid. Mocht het komen tot een concreet plan dan worden de Stadt Nordhorn en inwoners van Nordhorn die in de naaste omgeving wonen betrokken bij de plannen.</p>

30.	<p>Omgevings- aspecten</p>	<p>Beleid tast het woongenot aan van cliënten</p>	<p>Geluid Aan de milieuaspecten is in het concept-windbeleid grotendeels voorbijgegaan. De milieuaspecten komen in een later stadium bij een concrete aanvraag zeker uitgebreid aan bod. De vele zienswijzen en de roep tot het hanteren van afstanden hebben wij ons ter harte genomen. We hadden gehoopt dat het RIVM of het Rijk hiervoor met duidelijke afstandsnormen zouden komen.</p> <p>In overeenstemming met de nieuwe landelijke conceptnorm per 12 oktober 2023 zijn de geluidsnormen aangepast.</p> <p>Geluidsoverlast Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart. De aanpassing van de wet wordt begin 2024 verwacht.</p> <p>Voor het Lden kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB Lden toe te laten.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende LAeq tot 4 dB hoger dan het L_{night}, dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.</p>
-----	---------------------------------------	--	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van L_{den} indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.

Het L_{Aeq} is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.

In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.

Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid.

Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een L_{den} -norm, dan ook niet nodig is.

Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de ABRvS³ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.

³ ECLI:NL:RVS:2021:1683 en ECLI:NL:RVS2020:2308

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p> <p>Aangezien gezondheid afhankelijk is van meerdere factoren en er behoefte is aan een norm voor een minimale afstand tot woningen, wil de gemeente daarnaast ook een afstandsnorm toepassen van minimaal 400 meter van woningen.</p> <p>Slagschaduw</p> <p>In het windbeleid is opgenomen dat windturbines verplicht voorzien zijn van een stilstandvoorziening. Hierdoor schakelt de turbine uit als slagschaduw optreedt. Aan de hand van rekenmethodes is van tevoren vast te stellen op welke dagen en op welk moment van de dag een slagschaduw kan optreden. Of de slagschaduw ook echt optreedt op de voorspelde dagen, hangt af of het bijvoorbeeld onbewolkt is en de richting van de zon. In het vast te stellen windbeleid wordt het principe gehanteerd van geen slagschaduw op 'slagschaduwgevoelige' objecten, zoals woningen.</p>
30.	Participatie	Geen participatie voor de zoeklocaties	<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de 'Opzet routekaart zon en wind'. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informeren karakter hadden.</p> <p>Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en komt aan bod bij een eventuele aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>
30.	Landschap	Windturbines kunnen niet landschappelijk ingepast worden	<p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het beste lenen voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.</p>
30.	Landschap	Soorten windturbines met verschillende hoogte zijn niet afgebakend.	<p>Ontwikkelingen gaan snel. Zo ook de ontwikkeling van windturbines. Het is bekend dat een moderne hoge windturbine van 240 meter, 7.200 huishoudens van stroom kan voorzien. Ter vergelijking voor hetzelfde rendement zijn 900 erfmolens nodig. Beperkingen voor de hoogte kan afhangen van de locatie. Op voorhand willen we de maximale hoogte niet beleidsmatig vastleggen en zal op projectniveau worden beoordeeld.</p>
30.	Landschap	Zoekgebieden herdefiniëren	<p>Noordoost Twente is aangemerkt als Nationaal Landschap. Voorwaarde voor de vaststelling van het gemeentelijke windbeleid was dat de provincie Overijssel ruimte bood voor windenergie aan de randen van het Nationaal Landschap door herziening van de omgevingsverordening. Inmiddels is de provinciale omgevingsverordening hierop aangepast.</p> <p>Op basis van een landschappelijke analyse is vervolgens bepaald waar windturbines mogelijk zijn in Dinkelland. De zoekgebieden m.b.t. de landschapstypes zijn gebaseerd op een rapport van H+N+S 'Herdefiniëren grens nationaal landschap'. Door de voorwaarde om te zoeken aan de randen van NOT-gebied zijn geen locaties onderzocht in het midden van NOT-gebied.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

30.	Flora en fauna	<p>Er heeft onvoldoende onderzoek plaatsgevonden naar flora en fauna</p>	<p>Voor de plaatsing van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. In deze procedure moet onderzoek plaatsvinden naar flora en fauna en een goed woon- en leefklimaat.</p> <p>Sterfte van vogels door aanvaringen met windturbines is te beperken door technische oplossingen. De toepassing van stilstand voorzieningen bij windparken op of nabij trekroutes kan het aantal slachtoffers onder trekvogels aanzienlijk beperken. Met een model is het mogelijk om vogeltrek te kunnen voorspellen waarop de stilstand voorziening kan worden afgestemd. De pieken in de trek zijn vaak maar enkele dagen per jaar. Met een radar is redelijk goed te voorspellen of een windturbine moet worden stilgezet om vogels te beschermen. Bij ieder initiatief kan bij de aanvraag worden nagegaan of het noodzakelijk is om een stilstand voorziening verplicht te stellen.</p>
31.	Landschap	<p>Onderbouwing tot de aanpassing van de grenzen van Nationaal Landschap en waarom niet centraal regelen via de provincie.</p>	<p>De duurzaamheidsopgave is een landelijke opgave waar iedere gemeente een steentje aan bijdraagt. Een mix van zon en windenergie is nodig voor een stabiele energievoorziening. In elk geval voor de transitie periode. Nieuwe technieken zullen in de toekomst wellicht toepasbaar zijn, maar dit is op dit moment nog niet mogelijk.</p> <p>Gemeente Dinkelland heeft samen met de drie andere gemeenten uit Noordoost Twente (Oldenzaal, Tubbergen en Losser) in het kader van de Regionale Energie Strategie een bod gedaan van 225 GWh tot 2030 (RES-bod 1.0). Hoewel de verdeling tussen zonne- en windenergie niet is vastgelegd bij de vaststelling van het bod RES Twente 1.0, is in Noordoost Twente ter voorbereiding op het concept windbeleid de volgende verdeling voor de vier gemeenten besproken: - 63 ha zon op dak - 100 ha zonnevelden - 9 (hoge) windturbines.</p> <p>Het concept-windbeleid is vervolgens samen met de vier NOT-gemeenten opgesteld.</p> <p>Noordoost Twente is aangemerkt als Nationaal Landschap. Voorwaarde voor de vaststelling van het gemeentelijke windbeleid was dat de provincie Overijssel ruimte bood voor windenergie aan de randen van het Nationaal Landschap door herziening van de omgevingsverordening. Inmiddels is de provinciale omgevingsverordening</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>hierop aangepast. Overigens is niet de begrenzing van Nationaal Landschap aangepast, maar wordt binnen de zoekgebieden van de Noordoost Twente-gemeenten ruimte geboden aan de plaatsing van windturbines.</p> <p>Op basis van een landschappelijke analyse is vervolgens bepaald waar windturbines mogelijk zijn in Dinkelland. De zoekgebieden m.b.t. de landschapstypes zijn gebaseerd op een rapport van H+N+S 'Herdefiniëren grens nationaal landschap'.</p>
31.	Participatie	In hoeverre zijn omliggende gemeenten betrokken/ geïnformeerd?	Aangrenzende gemeenten en omwonenden binnen een straal van 1 km zijn gericht uitgenodigd voor bijeenkomsten in het kader van het windbeleid.
31.	Participatie	Twijfels over de representativiteit van de gehouden enquête	<p>In opdracht van energie Noord Oost Twente heeft Moventem een onderzoek over de regionale energiestrategie van de regio uitgevoerd. In totaal zijn er 15.000 inwoners uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek. Ze hebben een brief ontvangen met een unieke code. Zo kon de vragenlijst niet meerdere keren worden ingevuld door dezelfde persoon. Ook konden inwoners, die geen brief hadden ontvangen, meedoen met dit onderzoek door een code op te vragen. In totaal hebben 1.960 inwoners meegedaan die uitgenodigd waren via de brief, 465 inwoners hebben zelf een code opgevraagd. Inwoners die zelf de code hebben opgevraagd zijn over het algemeen net iets negatiever ten opzichte van klimaatverandering en duurzame energie (in Noordoost Twente). Wel zijn zij al iets duurzamer (zoals energie besparen en biologisch eten).</p> <p>De vragenlijsten konden worden ingevuld tussen 30 oktober en 23 november 2020.</p> <p>Met het aantal respondenten (2.425) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 1,97% uitspraken worden gedaan op totaal niveau. Voor de gemeente Dinkelland, met het aantal respondenten (739) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,55% uitspraken worden gedaan worden.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	Overig	RES-bod in verhouding met andere gemeenten.	RES-bod dat Noordoost Twente met 4 gemeenten heeft gedaan is gebaseerd op het energieverbruik in deze 4 gemeenten.
32.	Landschap	Geen confetti-model van windturbines en zonneparken op lokaal en regionaal niveau.	In de zienswijze wordt de oproep gedaan aan de NOT-gemeenten om te voorkomen dat er een confettimodel van windturbines en zonneparken ontstaat in regio's. Op kleine schaal kiezen de NOT gemeenten ook voor clustering van windenergie (in Dinkelland minimaal 4 windturbines) boven een "confetti-model". Buiten de aangewezen zoekgebieden kunnen geen windmolens van > 25 meter worden geplaatst (dus ook geen dorpsmolens). Ook is gekozen voor ontwikkelingen aan de randen van het Nationaal Landschap, waarbij gekeken is naar landschapstypen en stedelijke invloeden, zoals eerder vermeld.
32.	Alternatieven	Beleid opstellen tot 2030 is half werk.	In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.
32.	Landschap	Aantasting van het landschap in en om Saasveld en de nu gemaakte keuzes staan haaks op eerder gemaakte keuzes.	Op basis van een landschappelijke analyse is bepaald waar windturbines mogelijk zijn in Dinkelland. De zoekgebieden met betrekking tot de landschapstypes zijn gebaseerd op een rapport van H+N+S aan de randen van het Nationaal Landschap Noord Oost Twente.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	Landschap	Inpassing in de bestaande bestemmingsplannen in relatie tot kwaliteit.	Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het best lenen voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.
32.	Overig	Evenredige verdeling van lasten in Twente	Het bod RES 1.0 met 225 GWu tot 2030 voor de vier gemeenten Noordoost Twente is gebaseerd op het verbruik van deze vier gemeenten. In eerste instantie was rekening gehouden met 18 mega windturbines, maar door een fout in de berekening is dit aantal voor NOT teruggebracht naar 9 stuks.
32.	Overig	Effectiviteit en rendement	In het windbeleid is geen doorvertaling gemaakt of de plaatsing van windturbines financieel mogelijk zijn. Dit is een stuk marktwerking. Met de huidige hoge energieprijzen zal een project uiteraard eerder financieel haalbaar zijn dan met lage energieprijzen. Om zoveel mogelijk rendement te halen en te voldoen aan de duurzaamheidsopgave zal in het vast te stellen een minimale tiphoogte worden opgenomen van 140 meter.
32.	Flora en fauna	Er is onvoldoende onderbouwd welke effecten windturbines hebben op de aanwezige dieren.	<p>Sterfte van vogels door aanvaringen met windturbines is te beperken door technische oplossingen. De toepassing van stilstand voorzieningen bij windparken op of nabij trekroutes kan het aantal slachtoffers onder trekvogels aanzienlijk beperken. Met een model is het mogelijk om vogeltrek te kunnen voorspellen waarop de stilstand voorziening kan worden afgestemd. De pieken in de trek zijn vaak maar enkele dagen per jaar. Met een radar is redelijk goed te voorspellen of een windturbine moet worden stilgezet om vogels te beschermen. Bij ieder initiatief kan bij de aanvraag worden nagegaan of het noodzakelijk is om een stilstand voorziening verplicht te stellen.</p> <p>Voor de plaatsing van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. In deze procedure moet onderzoek plaatsvinden naar flora en fauna en een goed woon- en leefklimaat.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	<p>Omgevings- aspecten</p>	<p>Milieu en gezondheidsaspect en zijn onderbelicht, zoals klachten van laag frequent geluid (LFG), minimale afstand tot woningen.</p>	<p>Geluid</p> <p>Aan de milieuaspecten is in het concept-windbeleid grotendeels voorbijgegaan. De milieuaspecten komen in een later stadium bij een concrete aanvraag zeker uitgebreid aan bod. De vele zienswijzen en de roep tot het hanteren van afstanden hebben wij ons ter harte genomen. We hadden gehoopt dat het RIVM of het Rijk hiervoor met duidelijke afstandsnormen zouden komen.</p> <p>In overeenstemming met de nieuwe landelijke conceptnorm per 12 oktober 2023 zijn de geluidsnormen aangepast.</p> <p>Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart. De aanpassing van de wet wordt begin 2024 verwacht.</p> <p>Voor het Lden kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB Lden toe te laten.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende LAeq tot 4 dB hoger dan het L_{night}, dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.</p>
-----	---------------------------------------	---	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van L_{den} indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.</p> <p>Het L_{Aeq} is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.</p> <p>In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.</p> <p>Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid. Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een L_{den}-norm, dan ook niet nodig is.</p> <p>Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de $ABRvS^4$ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.</p> <p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p>
--	--	--	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Externe veiligheid</p> <p>Bij externe veiligheid kan worden gedacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • IJs afwerping; • mastbreuk; • het afbreken van een turbineblad of de gondel. <p>Omdat externe veiligheid relevant is bij windturbines, staan in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling veiligheidseisen. Dit zijn onder meer risicocontouren. Het Handboek Risicozonering Windturbines helpt bij het bepalen van deze risicocontouren. Evenals bij geluid wordt de wet op dit punt gerepareerd.</p> <p>Door het opnemen van een afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen zal externe veiligheid niet meteen een rol van betekenis spelen. Uiteraard zal het aspect externe veiligheid worden beoordeeld bij een concrete aanvraag.</p> <p>Aangezien gezondheid afhankelijk is van meerdere factoren en er behoefte is aan een norm voor een minimale afstand tot woningen, wil de gemeente naast een geluidsnorm ook een afstandsnorm toepassen van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen.</p>
32.	Alternatieven	Kijken naar alternatieven zoals isolatie, wind op zee, zon op dak, enzovoort.	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

		<p>Windenergie op land is, net als windenergie op zee volgens het Planbureau van de Leefomgeving een van de goedkoopste en meest efficiënte bronnen van duurzame elektriciteit en daarmee onmisbaar in de energietransitie. De energiebehoefte in Nederland is zo groot dat iedere gemeente, en dus ook gemeente Dinkelland, een steentje moet bijdragen. Nederland heeft de doelstelling om de CO2-uitstoot in 2030 met ten minste 55% terug te dringen. Het Rijk zet in op windenergie op zee, omdat dit een duurzame energiebron is die grootschalig in ons land beschikbaar is. Maar de zee is ook nodig voor andere functies (visserij, scheepsroutes, natuur, mijnbouwactiviteiten), waardoor ook hernieuwbare opwekking op land nodig is, om deze doelstelling te bereiken. Binnen de NPRES is afgesproken dat 70% aan windenergie wordt opgewekt op zee en de overige 30% op land. Dit is doorvertaald in 35 TWh op land en 89,5 TWh op zee in 2030.</p> <p>Sinds 1 januari kent de gemeente een stimuleringsregeling voor de isolatie van woningen.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnenvelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnenveld.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten het project "Gemeente zoekt dak" gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren.</p> <p>Nieuwe technieken zijn nog niet grootschalig toepasbaar in de praktijk. Daarom zijn we genoodzaakt om onze energieopgave te realiseren met een mix van zonne- en windenergie. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p>
--	--	--

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	Omgevings- aspecten	Belasting van het milieu van verouderde windmolens, de wieken kunnen bijvoorbeeld niet gerecycled worden	<p>De windturbines zelf kunnen volledig worden gerecycled. Het beton in de bodem zal na gebruik worden verwijderd.</p> <p>Na de afschrijving en de tijdelijke plaatsing zullen de windturbines uiteindelijk worden afgebroken. Voor de afbraak en recycling is geld benodigd. Om ervoor te zorgen dat het geld beschikbaar is, zal in de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en initiatiefnemer een financiële zekerheid worden gevraagd voor de afbraak en recycling van de windturbine. In de praktijk komt dit neer op een bankgarantie. Een garantstelling dat het bedrag beschikbaar is na het verstrijken van de tijdelijke termijn van maximaal 25 jaar. Daarnaast zal in de vergunning een voorwaarde worden opgenomen tot opruimplicht voor de bovengrondse en ondergrondse elementen.</p>
32.	Participatie	Windbeleid is onvolledig door geen participatietraject voor de zoeklocaties, de volgorde van de toetsingscriteria zijn verkeerd.	<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de 'Opzet routekaart zon en wind'. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informierend karakter hadden.</p> <p>Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en komt aan bod bij een eventuele aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023. In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	Waardevermindering	Windturbines verminderen de waarde van woningen.	<p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p> <p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p>
32.	Landschap	Blijvende horizonvervuiling van een windturbine.	<p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het best leent voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant. Wanneer de windturbines niet meer gebruikt worden dienen ze gesloopt te worden.</p>
32.	Participatie	Draagvlak zou moeten aantonen of windturbines gewenst zijn	<p>Om als gemeente de regie in handen te houden wordt lokaal windbeleid opgesteld. In dit beleid zal lokaal eigendom een plek verkrijgen.</p> <p>Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een windproject. Dat is meestal in de vorm van een energie- of dorpscoöperatie. Zij hebben zeggenschap over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten.</p> <p>In het concept beleid is opgenomen dat actieve participatie bijdraagt aan de acceptatie van een windproject. Dit behoeft nog verdere uitwerking, waarbij wordt gestreefd naar 100% lokaal eigendom. Maatschappelijke acceptatie zou een betere term zijn dan draagvlak.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

32.	Omgevings- aspecten	De volgorde van de toetsingscriteria voor het beleid is verkeerd. Zo dient eerst gekeken te worden naar gezondheid, dan naar maatschappelijke impact, vervolgens landschappelijke inpassing en als laatste het rendement	De vele zienswijzen en reacties hebben we ons ter harte genomen. In het concept windbeleid was geen afstandsnorm opgenomen. Deze hebben we alsnog opgenomen door het hanteren van een afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen. Naast een afstandsnorm wordt een aangescherpte geluidsnorm van 45 dB-Lden opgenomen en een waarde voor de nacht.
32.	Overig	De nu gemaakte keuzes staan haaks op eerdere gemaakte keuzes	<p>In de nadere motivering wordt hierbij bedoeld op het provinciale beleid. Hierin hebben we als gemeente geen sturende rol.</p> <p>Wel vinden wij het van belang om als gemeente zelf de regie te houden door het opstellen van beleid. In de gemeente Dinkelland is niet eerder windbeleid vastgesteld. Ook zijn er niet eerder zoekgebieden aangewezen waar de plaatsing van windmolens binnen het NOT-gebied mogelijk wordt gemaakt. Ook zijn niet eerder op een vergelijkbare wijze participatieverplichtingen opgenomen in RO-beleidsdocumenten. Er is daarom voor zover bekend geen sprake van “keuzes die haaks staan op eerdere gemaakte keuzes” met betrekking tot het gemeentelijk beleid.</p>
32.	Participatie	Lokaal eigendom is een illusie	Het streven is om te komen tot 100 % lokaal eigendom. In overleg met de omgeving en ter nadere uitwerking kiest Dinkelland voor een rol van de gemeente die passend is om bovenstaande doelstelling van onder andere 100% lokaal eigendom te kunnen bereiken. Daarom stelt de gemeente voor het zoekgebied een verkenner in om samen met betrokkenen in het gebied tot een mogelijk ontwikkelmodel voor de windturbines te komen.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

33.	Overige	Zoekgebied A1 Hengelo Noord	Verzoek tot gezamenlijke invulling van ontwikkelingen langs de A1 die buiten het projectgebied van de Energieroute A35 vallen. Mochten deze kansen zich voordoen dan heeft dat ook onze voorkeur. Het betreffende gebied kent een hoogtebeperking door de aanwezigheid van de radar op vliegveld Twenthe. Waar mogelijk kan de samenwerking worden opgezocht bij concrete initiatieven binnen dit gebied.
33.	Overige	Zoekgebied stadsrand Hengelo-Noord	Ook hierin verzoekt de gemeente Hengelo om afstemming. Om te bezien of het zoekgebied Saasveld ruimte biedt aan de plaatsing van windturbines is het gebied verijnd/verdiept. Beperkingen en belemmeringen vanuit de wetgeving en beleid zijn in beeld gebracht. Met de wetenschap van nu resulteert dit in een klein gebiedje aan de noordkant van het zoekgebied. Dit potentiële gebiedje voor wind ligt op ca. 3 km vanaf de gemeentegrens met Hengelo. Door de te grote afstand zal het niet komen tot een gemeentegrensoverschrijdend project. Gelet op de potentie en clustering van windturbines is het zoekgebied Saasveld bovendien afgevalen.
33.	Overige	Regionale visie	Bij de verfijning/verdieping van het zoekgebied Saasveld zijn identieke afstanden gehanteerd voor woningen binnen de gemeente Hengelo en de kern Hengelo. Uiteraard staat de gemeente Dinkelland net als uw gemeente open om het gesprek aan te gaan over uw omgevingsvisie en ons windbeleid en zonneveldenbeleid.
34.	Omgevings-aspecten	Windmolens hebben geen duurzame effecten op natuur, landschap, leefomgeving en kwaliteit van omwonenden.	<p>Wind is, net als zon, een duurzame energiebron. Deze schone energie raakt nooit op en veroorzaakt geen luchtvervuiling. Bovendien komen er geen broeikasgassen vrij, zoals bij fossiele energie en het is een relatief goedkope en efficiënte bron van duurzame energie.</p> <p>Op basis van een landschappelijke analyse is bepaald waar windturbines mogelijk zijn in Dinkelland. De zoekgebieden m.b.t. de landschapstypes zijn gebaseerd op een rapport van H+N+S aan de randen van het Nationaal Landschap Noord Oost Twente.</p> <p>Om onze inwoners zo goed mogelijk te beschermen hanteren wij in het vast te stellen beleid twee normen. Een afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen en een geluidsnorm.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

34.	Alternatieven	Benut daken van woningen en industrieterreinen	<p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnenvelden geldt, dat deze in verhouding te veel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnenveld.</p> <p>Verder is het zo dat de moderne grotere windturbines in verhouding veel meer energie opleveren. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.</p>
34.	Alternatieven	Er zijn genoeg andere ontwikkelingen voor opwekken en opslag	<p>In Twente is binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Twente afgesproken dat we 1,5 TWh duurzaam opwekken in 2030. De gemeenten uit Noordoost Twente (Dinkelland, Lossler, Oldenzaal en Tubbergen) dragen bij met 225 GWh. Aangezien nieuwe technieken nog niet grootschalig toepasbaar zijn in de praktijk, realiseren we dat met een mix van zonne- en windenergie. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p>
35.	Planschade /waardevermindering	Naast planschade is een bovenwettelijke verplichting tot schadevergoeding nodig	<p>Voor de bouw van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. Na het onherroepelijk worden van deze procedure bestaat de mogelijkheid tot indienen van een verzoek om planschade.</p> <p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p> <p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p> <p>In het concept windbeleid is uitgegaan van een verdeling van eigendom/rendement van 1/3 tussen eigenaar, ontwikkelaar en omgeving. In het vast te stellen beleid wordt gestreefd naar 100 % lokaal eigendom.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

35.	Omgevings- aspecten	Aandacht voor nauwkeurig onderzoek naar invloed op het woon- en leefklimaat	<p>In het windbeleid wil gemeente Dinkelland ter bescherming van onze inwoners een norm toepassen voor geluid en een minimale afstand tot woningen. De geluidsnorm wordt in Dinkelland aangepast. Een geluidsnorm van 45 dB-Lden t.o.v. de 47 dB-Lden uit het concept winbeleid zorgt in de praktijk op minimaal 60% minder geluid bij omliggende woningen. Aangezien gezondheid afhankelijk is van meerdere factoren en er behoefte is aan een norm voor een minimale afstand tot woningen, wil de gemeente daarnaast ook een afstandsnorm toepassen van minimaal 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen.</p> <p>In het windbeleid is opgenomen dat windturbines verplicht voorzien zijn van een stilstandvoorziening. Hierdoor schakelt de turbine uit als slagschaduw optreedt. Aan de hand van rekenmethodes is van tevoren vast te stellen op welke dagen en op welk moment van de dag een slagschaduw kan optreden. Of de slagschaduw ook echt optreedt op de voorspelde dagen, hangt af of het bijvoorbeeld onbewolkt is en de richting van de zon. In het vast te stellen windbeleid geven we aan dat er geen sprake mag zijn van slagschaduw.</p> <p>De verlichting op een windturbine is bedoeld om vliegtuigen te waarschuwen. Momenteel wordt gewerkt aan een systeem, waarbij de verlichting alleen 'aanspringt' als er een vliegtuig nadert. Hierdoor zal minder hinder worden ervaren door de verlichting in de omgeving. De wetgeving wordt op dit punt aangepast.</p>
36. Kernraad ND	Alternatieven	Waarom niet inzetten op zon op dak en andere alternatieven	<p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnepanelen geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnepanelen.</p> <p>Nieuwe technieken zijn nog niet grootschalig toepasbaar in de praktijk. Daarom zijn we genoodzaakt om onze energieopgave te realiseren met een mix van zonne- en windenergie. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

<p>36. Kernraad ND</p>	<p>Participatie</p>	<p>Bewoners zijn onvoldoende meegenomen in de totstandkoming van het concept windbeleid</p>	<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de 'Opzet routekaart zon en wind'. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informierend karakter hadden. Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en komt aan bod bij een evt. aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023. In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>
<p>36. Kernraad ND</p>	<p>Omgevingsaspecten</p>	<p>Er zijn zorgen over geluid en slagschaduw</p>	<p>Aan de milieuaspecten is in het concept-windbeleid grotendeels voorbijgegaan. De milieuaspecten komen in een later stadium bij een concrete aanvraag zeker uitgebreid aan bod. De vele zienswijzen en de roep tot het hanteren van afstanden hebben wij ons ter harte genomen. We hadden gehoopt dat het RIVM of het Rijk hiervoor met duidelijke afstandsnormen zouden komen.</p> <p>De verwachting is echter, dat het RIVM niet met een rapport gaat komen over afstandsnormen. Wel ligt er vanaf 12 oktober 2023 concept wetgeving ter inzage. In het vast te stellen windbeleid sluiten we aan bij de conceptwetgeving.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB(A) uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart. De aanpassing van de wet wordt begin 2024 verwacht.</p> <p>Voor het Lden kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB Lden toe te laten.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.</p> <p>Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende LAeq tot 4 dB hoger dan het L_{night}, dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.</p> <p>L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van Lden indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.</p> <p>Het LAeq is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.</p>
--	--	--	---

			<p>In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.</p> <p>Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid.</p> <p>Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een Lden-norm, dan ook niet nodig is.</p> <p>Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de ABRvS⁵ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.</p> <p>Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.</p>
--	--	--	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			In de milieuwetgeving zijn voorschriften opgenomen om hinder door slagschaduw te beperken. In het windbeleid zullen we opnemen dat windturbines verplicht voorzien zijn van een stilstandvoorziening. Hierdoor schakelt de turbine uit als slagschaduw optreedt. Aan de hand van rekenmethodes is van tevoren vast te stellen op welke dagen en op welk moment van de dag een slagschaduw kan optreden. Of de slagschaduw ook echt optreedt op de voorspelde dagen, hangt af of het bijvoorbeeld onbewolkt is en de richting van de zon. In het vast te stellen windbeleid geven we aan dat er geen sprake mag zijn van slagschaduw.
36. Kernraad ND	Participatie	Draagvlak en betrokkenheid door middel van lokale initiatieven	Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een windproject. Dat is meestal in de vorm van een energie- of dorpscoöperatie. Zij hebben zeggenschap over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten. In het beleid willen wij randvoorwaarden opnemen, zodat we bij de uitvoering kunnen streven naar 100% lokaal eigendom.
37.	Landschap	Waarom is alleen gekeken naar de randen van Noordoost Twente en niet het hele gebied?	Noordoost Twente is aangemerkt als Nationaal Landschap. Voorwaarde voor de vaststelling van het gemeentelijke windbeleid was dat de provincie Overijssel ruimte bood voor windenergie aan de randen van het Nationaal Landschap door herziening van de omgevingsverordening. Inmiddels is de provinciale omgevingsverordening hierop aangepast. Op basis van een landschappelijke analyse is vervolgens bepaald waar windturbines mogelijk zijn in Dinkelland. De zoekgebieden m.b.t. de landschapstypes zijn gebaseerd op een rapport van H+N+S 'Herdefiniëren grens nationaal landschap'. Door de voorwaarde om te zoeken aan de randen van NOT-gebied zijn geen locaties onderzocht in het midden van NOT-gebied.
38.	Alternatieven	Biogas wordt niet genoemd als bijdrage aan de duurzame opwekking	In Twente is binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Twente afgesproken dat we 1,5 TWh duurzaam opwekken in 2030. De gemeenten uit Noordoost Twente (Dinkelland, Losser, Oldenzaal en Tubbergen) dragen bij met 225 GWh. De gemeente Dinkelland wil in 2026 al 40% van haar totale opgave realiseren.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Er is een verschil tussen duurzame warmte en duurzame energie. In het bovenstaande RES 1.0 mogen we alleen rekening houden met duurzame energie en geen warmte. Biogas/groen gas wordt tot op heden ingezet voor warmte. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.
38.	Participatie	Hoe kan de gemeente waarborgen dat het project lokaal blijft	<p>Na de vaststelling van beleid voor windenergie, gaat de gemeente aan de slag samen met de omgeving om een gezamenlijk vertrekpunt te bepalen voor het realiseren van windenergie. In dit proces wordt ook nader in kaart gebracht wat mogelijk is en hoe invulling wordt gegeven aan de opgave in het verfijnde zoekgebied. Via de klankbordgroep kunnen betrokkenen meedenken over onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De wijze waarop een uitvraag plaatsvindt (ontwikkelopties), bijvoorbeeld invulling door de initiatiefnemers, uitvraag via een sociaal maatschappelijke tender, een gebiedsovereenkomst of een gezamenlijke ontwikkeling door een coöperatie of een ontwikkeling door de gemeente. - De gezamenlijke uitgangspunten voor realisatie van windenergie om bijvoorbeeld eventuele hinder zoveel mogelijk te beperken. - De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de MER-procedure bij projectaanvragen. - De wijze waarop lokaal eigendom wordt vormgegeven en de verdeling van de lusten en lasten.
38.	Landschap	Grenzen van Nationaal Landschap zijn verschoven voor de plaatsing van windturbines en windturbines van 240 meter hoog blijven zichtbaar in het landschap	<p>Noordoost Twente is aangemerkt als Nationaal Landschap. Voorwaarde voor de vaststelling van het gemeentelijke windbeleid was dat de provincie Overijssel ruimte bood voor windenergie aan de randen van het Nationaal Landschap door herziening van de omgevingsverordening. Inmiddels is de provinciale omgevingsverordening hierop aangepast.</p> <p>De grenzen van het Nationaal Landschap zijn niet verschoven, maar de provinciale verordening biedt binnen de zoekgebieden windenergie Noordoost-Twente ruimte voor realisatie van clusters van minimaal 3 windturbines, als:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. dit noodzakelijk is voor de opgave van duurzame energieopwekking met wind; en mits

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>b. de landschappelijke inpassing conform de aanwezige gebiedskenmerken is verzekerd.</p> <p>Het gemeentelijk windbeleid betekent een verdere inkadering voor de toetsing van aanvragen en het behoudt van de gemeentelijke regie op aanvragen.</p> <p>Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het beste lenen voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.</p>
38.	Overig	Grondeigenaar moet aanwonend zijn	Het is onmogelijk om deze voorwaarde te stellen, temeer omdat een grondeigenaar ook een maatschappelijke organisatie of overheidsorganisatie kan betreffen
38.	Participatie	Waarom een kern laten meeprofiteren van een windturbine in het buitengebied	<p>Het omgevingsfonds gaat uit van bewoners binnen 1 km. Een buurtschap of dorp als geheel wordt meegenomen indien een deel van de bebouwde kom binnen de 1000-meterzone is gesitueerd. In het windbeleid is opgenomen dat een windturbine op 1 km gesitueerd te zijn van de bebouwde kom. Door deze voorwaarde zou een kern niet liggen binnen deze grens uit het omgevingsfonds en zou op basis van het beleid niet mee kunnen profiteren.</p> <p>Bij een concrete aanvraag kunnen via een klankbordgroep afspraken worden gemaakt over de invulling van het omgevingsfonds.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

38.	Participatie	Speelt de gemeente een begeleidende rol in de kostenverdeling tussen eigenaren	<p>Na de vaststelling van beleid voor windenergie, gaat de gemeente aan de slag samen met de omgeving om een gezamenlijk vertrekpunt te bepalen voor het realiseren van windenergie. In dit proces wordt ook nader in kaart gebracht wat mogelijk is en hoe invulling wordt gegeven aan de opgave in het verfijnde zoekgebied. Via de klankbordgroep kunnen betrokkenen meedenken over onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De wijze waarop een uitvraag plaatsvindt (ontwikkelopties), bijvoorbeeld invulling door de initiatiefnemers, uitvraag via een sociaal maatschappelijke tender, een gebiedsovereenkomst of een gezamenlijke ontwikkeling door een coöperatie of een ontwikkeling door de gemeente. - De gezamenlijke uitgangspunten voor realisatie van windenergie om bijvoorbeeld eventuele hinder zoveel mogelijk te beperken. - De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de MER-procedure bij projectaanvragen. - De wijze waarop lokaal eigendom wordt vormgegeven en de verdeling van de lusten en lasten. <p>De gemeente stelt voor het zoekgebied een verkenner in om samen met betrokken in het gebied tot een mogelijk ontwikkelmodel voor windturbines te komen.</p>
38.	Alternatieven	Waarom geen energie kopen uit het buitenland; Waarom geen windmolens op zee; waarom geen biogas, waterstof of kernenergie; waarom niet te daken volleggen met zonnepanelen	<p>Het is een landelijke energieopgave waar iedere gemeente verplicht een steentje aan bijdraagt, zo ook de gemeente Dinkelland.</p> <p>Windenergie op land is, net als windenergie op zee, volgens het Planbureau van de Leefomgeving een van de goedkoopste en meest efficiënte bronnen van duurzame elektriciteit en daarmee onmisbaar in de energietransitie. De energiebehoefte in Nederland is zo groot dat iedere gemeente, en dus ook gemeente Dinkelland, een steentje moet bijdragen.</p> <p>Nederland heeft de doelstelling om de CO2-uitstoot in 2030 met ten minste 55% terug te dringen. Het Rijk zet in op windenergie op zee, omdat dit een duurzame energiebron is die grootschalig in ons land beschikbaar is. Maar de zee is ook nodig voor andere functies (visserij, scheepsroutes, natuur, mijnbouwactiviteiten), waardoor ook hernieuwbare opwekking op land nodig is, om deze doelstelling te bereiken. Binnen de</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>NPRES is afgesproken dat 70% aan windenergie wordt opgewekt op zee en de overige 30% op land. Dit is door vertaald in 35 TWh op land en 89,5 TWh op zee in 2030.</p> <p>Een mix van zon en windenergie is nodig voor een stabiele energievoorziening. In elk geval voor de transitie periode. Nieuwe technieken zullen in de toekomst wellicht toepasbaar zijn, maar dit is op dit moment nog niet mogelijk. Nieuwe technieken worden nader onderzocht in de RES Twente 2.0.</p> <p>Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten het project "Gemeente zoekt dak" gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren.</p>
38.	Overig	Langetermijn visie richting 2050 ontbreekt in het beleid	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

38.	Alternatieven	De optie van erfmolen is niet uitgewerkt in het windbeleid	<p>Het beleid is van toepassing op grootschalige windinitiatieven. Op kleinschalige initiatieven met een erfmolen, die alleen voorzien in de eigen energiebehoefte, zijn de richtlijnen, die in deze notitie staan beschreven, niet van toepassing. In dat geval is het reguliere gemeentelijke ruimtelijke toetsingskader (bestemmingsplan) van toepassing.</p> <p>Erfmolens leveren minder energie op dan de grotere moderne windturbines. Ter vergelijking voor 1 windturbine met een tiphoogte van 240 meter zijn voor hetzelfde rendement circa 900 erfmolens nodig. In het bestemmingsplan van de gemeente Dinkelland zijn in verband met de beperkte hoogte erfmolens vrijwel niet rendabel.</p>
39.	Alternatieven	Windenergie is verenigbaar met de agrarische bedrijfsvoering, maar zouden graag nog meer ruimte zien voor: Dorpsmolens, moderne erfmolens, onderzoek naar potentie van kleine/middelgrote molens in lijn- of veldopstelling en ontwikkeling netwerkonafhankelijke stroomopwek	<p>In het windbeleid zijn de dorps- en erfmolens niet specifiek opgenomen, omdat door een veelvoud van kleine molens een verrommeling van het landschap zal ontstaan. Dit is een bewuste keuze geweest binnen het gebied dat nog immer het predicaat Nationaal Landschap bezit. Daarnaast leveren kleinere type molens/turbines veel minder rendement dan een hoge windturbine. Ter vergelijking een moderne hoge windturbine van 240 meter levert elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Voor dezelfde opwek zijn 900 erfmolens nodig.</p> <p>In het concept windbeleid werd binnen het paarse zoekgebied ruimte geboden aan de opstelling van middelgrote windturbines tot 100 meter. Dit zoekgebied werd in de hoogte beperkt door de radar van vliegveld Twenthe. Gelet op de duurzaamheidsopgave en het rendement is dit gebied niet opgenomen in het vast te stellen wind beleid.</p> <p>Het windbeleid is niet van toepassing op erfmolens die qua maatvoering en gebruik passen binnen de bestaande bestemmingsplannen. Hiervoor geldt het reguliere gemeentelijke ruimtelijke toetsingskader (bestemmingsplan).</p> <p>Het windbeleid gaat over de ruimtelijke kaders. Vraagstukken omtrent de netwerkonafhankelijke stroomopwek komen aan bod bij het de Regionale Energie Strategie (RES).</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

40.	Overig	Enquête is sturend en onzorgvuldig geweest	<p>In opdracht van energie Noord Oost Twente heeft Moventem een onderzoek over de regionale energiestrategie van de regio uitgevoerd. In totaal zijn er 15.000 inwoners uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek. Ze hebben een brief ontvangen met een unieke code. Zo kon de vragenlijst niet meerdere keren worden ingevuld door dezelfde persoon. Ook konden inwoners, die geen brief hadden ontvangen, meedoen met dit onderzoek door een code op te vragen. In totaal hebben 1.960 inwoners meegedaan die uitgenodigd waren via de brief, 465 inwoners hebben zelf een code opgevraagd. Inwoners die zelf de code hebben opgevraagd zijn over het algemeen net iets negatiever ten opzichte van klimaatverandering en duurzame energie (in Noordoost Twente). Wel zijn zij al iets duurzamer (zoals energie besparen en biologisch eten).</p> <p>De vragenlijsten konden worden ingevuld tussen 30 oktober en 23 november 2020.</p> <p>Met het aantal respondenten (2.425) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 1,97% uitspraken worden gedaan op totaal niveau. Voor de gemeente Dinkelland, met het aantal respondenten (739) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,55% uitspraken gedaan worden.</p>
40.	Overig	Ruimtelijke kaders voor windenergie ontbreken	<p>Als de gemeente zelf de regie wil behouden over de ontwikkelingen binnen haar gemeentegrenzen, dan is het nodig om lokaal (ruimtelijk) beleid vast te stellen voor duurzaam opwekken van energie. Als er geen lokaal windbeleid is, is het huidige bevoegd gezag wettelijk verplicht om de aanvragen van windprojecten te beoordelen. Voor de duurzame opwek van meer dan 5 MW is dat provincie Overijssel. Dit is al het geval bij 1-2 windturbines en daarmee dus voor vrijwel alle windprojecten. Zij beoordelen eventuele aanvragen voor windenergie in dat geval op basis van het provinciale beleid, zoals de provinciale Omgevingsverordening en het Provinciaal Programma Energiestrategie Overijssel. Hierbij hoeft de provincie geen rekening te houden met lokale kaders en uitgangspunten, zoals bijvoorbeeld (lokale) afstands- en geluidsnormen en lokaal eigendom en zeggenschap.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

40.	Landschap	Zijn windturbines met een tiphoogte van 100 of 240 meter nog in te passen	Het is inderdaad zo dat de grote windturbines die mogelijk gemaakt worden met dit beleid niet landschappelijk kunnen worden ingepast. Daarom is gekeken naar welk landschap het beste de windturbines aankan. Uit het landschapsonderzoek van H+N+S is gebleken dat het jonge ontginningenlandschap zich het beste leent voor de plaatsing van windturbines. Vandaar dat in deze gebieden die liggen aan de randen van het Nationaal Landschap de zoekgebieden zijn gesitueerd. Er zijn wel mogelijkheden om het zicht op een windmolen te beperken door middel van bomen aanplant.
40.	Omgevingsaspecten	Ontbreken van afstandsnormen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid	<p>Geluid</p> <p>Aan de milieuaspecten is in het concept-windbeleid grotendeels voorbijgegaan. De milieuaspecten komen in een later stadium bij een concrete aanvraag zeker uitgebreid aan bod. De vele zienswijzen en de roep tot het hanteren van afstanden hebben wij ons ter harte genomen. We hadden gehoopt dat het RIVM of het Rijk hiervoor met duidelijke afstandsnormen zouden komen.</p> <p>De verwachting is echter, dat het RIVM niet met een rapport gaat komen over afstandsnormen. Wel ligt er vanaf 12 oktober 2023 concept wetgeving ter inzage. In het vast te stellen windbeleid sluiten we aan bij de conceptwetgeving.</p> <p>Vanuit het Activiteitenbesluit geldt voor geluid een norm van 47 dB(A). De normen uit het Activiteitenbesluit mogen door de uitspraak van de Raad van State (d.d. 30/06/2021) niet meer zonder onderbouwing worden gebruikt voor een clustering van minimaal 3 windturbines.</p> <p>De geluidsnorm van 47 dB-Lden uit het Activiteitenbesluit mag niet zonder onderbouwing en onderzoek worden ingezet. In verband met de reparatie van deze wetgeving is een Plan-MER gestart. De aanpassing van de wet wordt begin 2024 verwacht.</p> <p>Voor het Lden kan, op basis van het aantal gehinderden en de gezondheidseffecten een begrenzing van 47 dB worden afgewogen. De gemeente hecht eraan een hoger beschermingsniveau te realiseren en volgt het advies van GGD en WHO om ten hoogste 45 dB L_{den} toe te laten.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{night} 6 dB lager en dus 39 dB.

Voor een vergelijkbaar beschermingsniveau is het bijbehorende L_{Aeq} tot 4 dB hoger dan het L_{night} , dus 43 dB(A). Om deze daadwerkelijk meetbaar en handhaafbaar te maken, kiest de gemeente voor een lange, maar nog realiseerbare middelingsduur van 15 minuten.

L_{night} is het jaargemiddelde geluidsniveau in de nachtperiode. Hierbij wordt geen toeslag gehanteerd. L_{night} wordt gebruikt om slaapverstoring te voorspellen. L_{night} biedt aanvullende bescherming ten opzichte van L_{den} indien een windturbine met name in de nacht in bedrijf is.

Het L_{Aeq} is het gemiddelde geluidsniveau over een beoordelingsperiode. Over het algemeen is dit een etmaal of een deel daarvan (dag, avond, nacht). Ook kan het een geluidsniveau over een kortere periode beslaan, bijvoorbeeld het gemiddelde geluidsniveau over enkele minuten of een kwartier. De norm is relatief eenvoudig handhaafbaar.

In de directe omgeving van windparken wordt vaak gevreesd voor hinder vanwege laagfrequent geluid of infrageluid. Hierbij is laagfrequent geluid het geluid tussen de ca 20-100 Hz en infrageluid het geluid onder de 20 Hz. Het RIVM stelt dat het laagfrequente geluid en infrageluid van windturbines niet voor andere effecten zorgen dan ander geluid (=midden en hogere frequenties). Er is geen bewijs dat het laagfrequente geluid en infrageluid onder de gehoordrempel tot enig nadelig gezondheidseffect kan leiden.

Het aandeel laagfrequent geluid en infrageluid is normaal voor een mechanische geluidbron en treedt bijvoorbeeld ook op bij wegverkeersgeluid.

Een windturbine die normaal draait binnen haar specificaties zal daarom geen onevenredig aandeel laagfrequent geluid veroorzaken, waardoor een norm, aanvullend op een L_{den} -norm, dan ook niet nodig is.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

Een normering voor laagfrequent geluid kan wel nut hebben om bij bijzondere situaties het bevoegd gezag een middel te geven om te handhaven. De Vercammen-curve wordt door de ABRvS⁶ geschikt bevonden om de aanvaardbaarheid van laagfrequent geluid te beoordelen.

Door het laagfrequente geluid van windturbinegeluid apart te normeren met de Vercammen-curve kan voorkomen worden dat bij onvolkomenheden of defecten (langdurig) hinder als gevolg van laagfrequent geluid van windturbines optreedt.

Slagschaduw

In de milieuwetgeving zijn voorschriften opgenomen om hinder door slagschaduw te beperken. In het windbeleid zullen we een verplichting opnemen dat windturbines verplicht voorzien zijn van een stilstandvoorziening. Hierdoor schakelt de turbine uit als slagschaduw optreedt. Aan de hand van rekenmethodes is van tevoren vast te stellen op welke dagen en op welk moment van de dag een slagschaduw kan optreden. Of de slagschaduw ook echt optreedt op de voorspelde dagen, hangt af of het bijvoorbeeld onbewolkt is en de richting van de zon. In het vast te stellen windbeleid geven we aan dat er geen sprake mag zijn van slagschaduw.

Externe veiligheid

Bij externe veiligheid kan worden gedacht aan:

- IJs afwerping;
- mastbreuk;
- het afbreken van een turbineblad of de gondel.

Omdat externe veiligheid relevant is bij windturbines, staan in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling veiligheidseisen. Dit zijn onder meer risicocontouren. Het Handboek Risicozonering Windturbines helpt bij het bepalen van deze risicocontouren. Evenals bij geluid wordt de wet op dit punt gerepareerd.

⁶ ECLI:NL:RVS:2021:1683 en ECLI:NL:RVS2020:2308

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Door het opnemen van een afstandsnorm van 2 X de tiphoogte ten opzichte van woningen zal externe veiligheid niet meteen een rol van betekenis spelen. Uiteraard zal het aspect externe veiligheid worden beoordeeld bij een concrete aanvraag.
40.	Waardevermindering	Er is sprake van waardevermindering van de woning	<p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p> <p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p>
40.	Overig	Is het netwerk berekend op zonne- en windenergie	<p>Op dit moment gaat men uit van 60% opbrengst uit windenergie en 40% opbrengst uit zonne-energie. Alleen zonne-energie levert een grote kans op piekbelasting. Met een mix aan zon en wind wordt het netwerk beter belast</p> <p>Mocht het komen tot de plaatsing van windturbines dan wordt hiervoor afzonderlijk een kabel aangelegd. De netwerkbeheerder zal het langdurige proces benutten voor de aanleg. Bij de aanleg van een nieuwe kabel is het mogelijk dat ook projecten in de omgeving mee kunnen liften.</p>
40.	Flora en fauna	Schadelijk voor (roof)vogels, vleermuizen en insecten	<p>Sterfte van vogels door aanvaringen met windturbines is te beperken door technische oplossingen. De toepassing van stilstand voorzieningen bij windparken op of nabij trekroutes kan het aantal slachtoffers onder trekvogels aanzienlijk beperken. Met een model is het mogelijk om vogeltrek te kunnen voorspellen waarop de stilstand voorziening kan worden afgestemd. De pieken in de trek zijn vaak maar enkele dagen per jaar. Met een radar is redelijk goed te voorspellen of een windturbine moet worden stilgezet om vogels te beschermen. Bij ieder initiatief kan bij de aanvraag worden nagegaan of het noodzakelijk is om een stilstand voorziening verplicht te stellen.</p> <p>Voor de plaatsing van een windturbine is een planologische procedure noodzakelijk. In deze procedure moet onderzoek plaatsvinden naar flora en fauna en een goed woon- en leefklimaat.</p>
40.	Participatie	Voorstander van lokaal eigendom	<p>We streven naar 100 % lokaal eigendom en zullen na vaststelling van het windbeleid dit aspect verder uitwerken.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

40.	Alternatieven	Meer aandacht aan andere alternatieven zoals zon op dak, mestverwerking, biomassa, erfmolens en kernenergie	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p> <p>Er is een verschil tussen duurzame warmte en duurzame energie. In het RES 1.0 bod mogen we alleen rekening houden met duurzame energie en geen warmte. Biogas/groen gas wordt tot op heden ingezet voor warmte.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken.</p> <p>De moderne grotere windturbines leveren in verhouding veel meer energie op. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.</p>
-----	----------------------	--	---

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

40.	Overig	Visie is te beperkt door niet uit te gaan van 2050	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>
41.	Omgevingsaspecten	Aantasting van het woonklimaat op de landgoederen Meulenbroek en ten Mollenbroeck	<p>In het windbeleid worden historische landgoederen uitgesloten voor de plaatsing van windturbines. Daarnaast is de plaatsing van windturbines niet toegestaan binnen de landschapstypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Stuwvalgebieden ○ Essenlandschappen ○ Oude Hoevelandschappen met essen ○ Beschermd Natura2000 <p>Bij een concrete aanvraag wordt getoetst of er sprake is van een goed woon- en leefklimaat voor de omliggende omgeving en wordt in deze fase beoordeeld.</p>
41.	Alternatieven	Alternatieven in de vorm van besparing, zon op dak en windmolens in industriële gebieden.	<p>De aanleiding is natuurlijk minder, maar de huidige hoge energieprijzen zorgen ervoor dat mensen energie besparen.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Windmolens in industriële gebieden zijn beperkt in de hoogte. Een moderne grotere windturbine levert in verhouding veel meer energie op. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.
42.	Participatie	Ga eerst met inwoners en dorpsraden overleggen en maak dan pas beleid	<p>Het concept-windbeleid was de eerste stap in het proces om te komen tot de vaststelling van windbeleid. De vele zienswijzen zijn onder meer aanleiding geweest om te komen tot een aantal tussenstappen.</p> <p>De gemeente Dinkelland heeft begin 2022 de routekaart vastgesteld met processtappen om te komen tot windbeleid. In de routekaart zijn ook landelijke ontwikkelingen als processtap opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de onderzoeksresultaten van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM); - ‘heldere’ afstandsnormen vanuit het Rijk, zoals toegezegd in het regeerakkoord. <p>De verwachting is echter, dat het RIVM niet met een rapport gaat komen en dat er ook geen ‘heldere’ afstandsnormen vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld. Deze twee processtappen kunnen dus op dit moment ook niet worden ingevuld. Als de gemeente zelf de regie wil behouden over de ontwikkelingen binnen haar gemeentegrenzen, dan is het nodig om lokaal beleid vast te stellen voor duurzaam opwekken van energie. Als er geen lokaal windbeleid is, is de kans zeer groot dat het huidige bevoegd gezag (provincie Overijssel) aanvragen van windprojecten moet beoordelen, zonder dat rekening kan worden gehouden met lokale kaders en uitgangspunten, zoals bijvoorbeeld (lokale) afstands- en geluidsnormen en lokaal eigendom en zeggenschap. De gemeente Dinkelland wil beleid vaststellen voor zonne- en windenergie, zodat aanvragen voor energieprojecten kunnen worden getoetst aan de lokale voorwaarden. Hierin willen wij rekening houden met normen voor afstanden tot woningen en de beperking van geluid. Ook willen wij randvoorwaarden opnemen, zodat we bij de uitvoering kunnen streven naar 100% lokaal eigendom.</p> <p>Na de vaststelling van windbeleid kunnen concrete aanvragen worden ingediend, waarvoor participatievoorwaarden zullen gelden.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

42.	Omgevings- aspecten	Er is nog te weinig bekend over geluid van hoge windturbines	<p>Het geluid verschilt per type windturbine en is niet afhankelijk van de hoogte.</p> <p>De geluidsnorm was 47 dB-Lden in het concept windbeleid en wordt aangepast naar 45 dB Lden. Als dat wordt toegepast, dan zal de windturbine in de praktijk minimaal 60% minder geluid veroorzaken bij omliggende woningen, dan bij de norm die was opgenomen in het concept windbeleid van Noordoost Twente.</p> <p>Naast deze geluidsnorm wordt nog een afzonderlijke norm opgenomen voor de nacht. Aangezien gezondheid afhankelijk is van meerdere factoren en er behoefte is aan een norm voor een minimale afstand tot woningen, wil de gemeente daarnaast ook een afstandsnorm toepassen van 2X de tiphoogte ten opzichte van woningen.</p>
42.	Waardedaling	Plaatsing van windmolens leidt tot waardedaling van woningen	<p>Het windbeleid stelt kaders en geeft niet aan of er sprake is van waardevermindering van woningen. Zaken zoals waardevermindering van woningen kunnen worden meegenomen in een projectfase. Hierover kunnen dan afspraken worden gemaakt.</p> <p>Uit navraag bij makelaars is ons bekend dat WOZ-waarden zullen dalen van huizen in de nabijheid van windturbines. Echter, om welk percentage waardedaling het gaat, is op voorhand niet aan te geven. Dat zal onder meer afhankelijk zijn van afstand en ligging.</p>
42.	Landschap	Het wijken van de natuur voor windturbines zal negatieve gevolgen hebben recreatie en toerisme	<p>We bevinden ons in een gebied zonder windturbines, echter aan de Duitse zijde zijn er al windturbines zichtbaar. De plaatsing van windturbines zal zeker niet leiden tot verfraaiing van het gebied. Wel is het uitgangspunt dat windturbines worden geclusterd aan de randen van het Nationaal Landschap om de impact op het gehele gebied zo beperkt mogelijk te houden.</p>
42.	Participatie	Door windmolenprojecten ontstaat tweespalt in de samenleving tussen eigenaren en omwonenden	<p>Dit willen we juist voorkomen door als gemeente zelf de regie te behouden over de ontwikkelingen binnen haar gemeentegrenzen. Hiervoor is het nodig om lokaal beleid vast te stellen. Als er geen lokaal windbeleid is, is het huidige bevoegd gezag wettelijk verplicht om de aanvragen van windprojecten te beoordelen. Voor de duurzame opwek van meer dan 5 MW is dat provincie Overijssel. Dit is al het geval bij 1-2 windturbines en daarmee dus voor vrijwel alle windprojecten. Zij beoordelen eventuele aanvragen voor windenergie in dat geval op basis van het provinciale beleid, zoals de provinciale Omgevingsverordening en het Provinciaal Programma Energiestrategie Overijssel.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Hierbij hoeft de provincie geen rekening te houden met lokale kaders en uitgangspunten, zoals bijvoorbeeld (lokale) afstands- en geluidsnormen en lokaal eigendom en zeggenschap. In ons gemeentelijke beleid willen we het lokaal eigendom borgen door te streven naar max. 100%.
42.	Alternatieven	Onderzoek eerst andere alternatieven zoals: Waterstof, geo- en aquathermie, energieopwekking door mest-verwerking en biomassa, isolatie en besparing, zon op dak en zonnepanelen op braakliggende terreinen	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p> <p>Er is een verschil tussen duurzame warmte en duurzame energie. In het RES 1.0 mogen we alleen rekening houden met duurzame energie en geen warmte. Biogas/groen gas wordt tot op heden ingezet voor warmte.</p> <p>Sinds 1 januari kent de gemeente een stimuleringsregeling voor de isolatie van woningen.</p> <p>Windenergie is nodig om de doelstelling in de energieopgave te kunnen realiseren. Als we energie op zouden wekken met alleen zon op dak, dan kunnen we niet genoeg energie duurzaam opwekken. Voor zonnenvelden geldt, dat deze in verhouding teveel ruimte in beslag nemen om dezelfde hoeveelheid energie op te kunnen wekken. Zo levert 1 windturbine net zoveel stroom als 15 tot 22 hectare zonnenveld. De moderne grotere windturbines leveren in verhouding veel meer energie op. Zo levert een windturbine van 240 meter voldoende elektriciteit op voor 7.200 huishoudens. Dat is net zoveel op als 900 erfmolens.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

43.	Overig	Windturbines hoger dan 200 meter behoren niet tot de bestaande en bewezen technieken	Met bewezen technieken wordt in zijn algemeenheid bedoeld op zonne- en windenergie. Hierin is geen onderverdeling gemaakt in de hoogte van een windturbine. In het bod RES 1.0 is rekening gehouden met een windturbine met een tiphoogte van 240 meter. Het is een gegeven dat de moderne turbine hoger wordt, omdat hiermee het rendement aanzienlijk toeneemt.
43.	Communicatie/participatie	Burgers worden misleid in de communicatie (NOT-enquête en gemeentelijke voorlichting)	<p>In opdracht van energie Noord Oost Twente heeft Moventem een onderzoek over de regionale energiestrategie van de regio uitgevoerd. In totaal zijn er 15.000 inwoners uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek. Ze hebben een brief ontvangen met een unieke code. Zo kon de vragenlijst niet meerdere keren worden ingevuld door dezelfde persoon. Ook konden inwoners, die geen brief hadden ontvangen, meedoen met dit onderzoek door een code op te vragen. In totaal hebben 1.960 inwoners meegedaan die uitgenodigd waren via de brief, 465 inwoners hebben zelf een code opgevraagd. Inwoners die zelf de code hebben opgevraagd zijn over het algemeen net iets negatiever ten opzichte van klimaatverandering en duurzame energie (in Noordoost Twente). Wel zijn zij al iets duurzamer (zoals energie besparen en biologisch eten).</p> <p>De vragenlijsten konden worden ingevuld tussen 30 oktober en 23 november 2020.</p> <p>Met het aantal respondenten (2.425) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 1,97% uitspraken worden gedaan op totaal niveau. Voor de gemeente Dinkelland, met het aantal respondenten (739), kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,55% uitspraken gedaan worden.</p> <p>Na de gebruikelijke publicaties zijn er vanwege corona digitale webinars gehouden om zoveel mogelijk inwoners te bereiken.</p> <p>Het is een concept beleid waarop inwoners konden reageren.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de 'Opzet routekaart zon en wind'. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informierend karakter hadden. Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en komt aan bod bij een evt. aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023. In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>
43.	Alternatieven	Burgers worden nog niet geprikkeld tot het nemen van eigen energietransitiestappen	<p>De gemeente kent vanaf 1 januari 2023 een stimuleringssubsidie om woningen en gebouwen te verduurzamen door bijv. betere isolatie.</p> <p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten het project "Gemeente zoekt dak" gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			Lokale energie-coöperaties worden in de opstartfase gesteund door de NOT gemeenten met kennis uit het netwerk en een startkrediet van € 5000. Diverse lokale energie coöperaties hebben al mooie projecten zoals zonnepanelen op boerderijdaken gerealiseerd met behulp van een postcoderoos regeling (bijvoorbeeld Essenkracht uit Tubbergen, Greuner uit Losser en Boeskoolstroom uit Oldenzaal). Het verkopen van de panelen aan deelnemers is echter een uitdaging gebleken in de praktijk en hebben veel tijd nodig om tot realisatie te kunnen komen.
43.	Communicatie/ Participatie	Uit niets blijkt dat er op landelijk, provinciaal of RES-niveau eerlijke, betrouwbare, deskundige en democratische overwegingen transparant besproken worden	Dit is een opmerking die we ons ter harte nemen. Met de opstelling van het windbeleid proberen we belangstellenden zoveel mogelijk te informeren via nieuwsbrieven. Na aanmelding via duurzaam@dinkelland.nl worden aanmelders geïnformeerd.
43.	Alternatieven	Er wordt onvoldoende naar alternatieven gekeken (bijv. wind op zee of waterstof als schone energiedrager)	In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zonne- en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Alternatieven zoals waterstof als energiedrager zijn derhalve niet betrokken in het lokale beleid. Het windbeleid is een verdere ruimtelijke uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Windenergie op land is, net als windenergie op zee volgens het Planbureau van de Leefomgeving een van de goedkoopste en meest efficiënte bronnen van duurzame elektriciteit en daarmee onmisbaar in de energietransitie. De energiebehoefte in Nederland is zo groot dat iedere gemeente, en dus ook gemeente Dinkelland, een steentje moet bijdragen. Nederland heeft de doelstelling om de CO2-uitstoot in 2030 met ten minste 55% terug te dringen. Het Rijk zet in op windenergie op zee, omdat dit een duurzame energiebron is die grootschalig in ons land beschikbaar is. Maar de zee is ook nodig voor andere functies (visserij, scheepsroutes, natuur, mijnbouwactiviteiten), waardoor ook hernieuwbare opwekking op land nodig is, om deze doelstelling te bereiken. Binnen de NPRES is afgesproken dat 70% aan windenergie wordt opgewekt op zee en de overige 30% op land. Dit is doorvertaald in 35 TWh op land en 89,5 TWh op zee in 2030.</p>
46.	Participatie	De participatie vereiste van 1/3 is een harde eis voor projecten	<p>Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een windproject. Dat is meestal in de vorm van een energie- of dorpscoöperatie. Zij hebben zeggenschap over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten. In het beleid willen wij randvoorwaarden opnemen, zodat we bij de uitvoering kunnen streven naar 100% lokaal eigendom.</p>
46.	Participatie	Veel mensen zijn overvallen met het windbeleid en zijn onvoldoende gehoord.	<p>Met de dorpsraden nabij de zoekgebieden hebben in het kader van de terinzagelegging van het concept windbeleid gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze gesprekken en de vele zienswijzen is vaststelling van het windbeleid uitgesteld.</p> <p>Op 25 januari 2022 heeft de gemeenteraad van Dinkelland via een amendement aan de gemeente opdracht gegeven om een vaste route te volgen naar het vaststellen van het windbeleid en de evaluatie van het zonneveldenbeleid. Hoe deze route verloopt, is vastgelegd in de ‘Opzet routekaart zon en wind’. Deze routekaart gaat niet over de inhoud van het beleid, maar brengt wel in beeld welke inhoudelijke stappen worden genomen op weg naar besluitvorming. Met hierin doorlopend aandacht voor de communicatie met onze inwoners, welke een informeren karakter hadden. Daadwerkelijke participatie zal pas plaats vinden na vaststelling van het windbeleid en</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>komt aan bod bij een evt. aanvraag. Tot die tijd informeren wij inwoners en andere betrokkenen. Hiervoor zijn algemene bijeenkomsten gehouden in januari 2023. In maart en mei 2023 zijn informatiebijeenkomsten geweest om bewoners binnen 1 km van potentiële zoeklocaties te informeren.</p> <p>Na de vaststelling van het windbeleid kunnen aanvragen worden ingediend. Hiervoor geldt een afzonderlijk participatietraject.</p>
47.	Alternatieven	<p>Alternatieve locaties en oplossingen (bevorderen isolatie, bevorder zonne-energie op het dak (bijlage 1 bijgevoegd), tijdelijk op braakliggende terreinen en taluds langs rijkswegen, aandacht voor biogas, plaatsing van kleine windmolens (wokkermolens) bij dorpen en boerderijen tot 20 meter, concentreer evt. windturbines volgens het rapport “Via Parijs”</p>	<p>Gemeenten zijn autonoom in het ontwikkelen van zoeklocaties voor windenergie en zonne-energie. Via de RES 1.0 vindt afstemming plaats over de ruimtelijke kwaliteit in Twente in het RES proces op regionaal niveau.</p> <p>Kleine windmolens (categorie tot 25 meter tiphoogte), de zogenaamde erfmolens of wokkermolens, vallen buiten het concept Windbeleid van Noordoost Twente en zijn afhankelijk van de lokale bestemmingsplannen, waarin de maximale bouwhoogte is aangegeven. Dit kan dus per locatie verschillen.</p> <p>Voor zonne-energie wordt de zonneladder uit de herziene Handreiking Zonnevelden van de provincie Overijssel toegepast: zo veel mogelijk zonnepanelen op daken, daarna dubbel ruimtegebruik stimuleren (taluds, parkeerterreinen, braakliggende gronden en pas als laatste stap gebruik van minder geschikte (vruchtbare) landbouwgronden. Deze werkwijze is ook opgenomen in het zonneveldenbeleid van de gemeenten Dinkelland.</p> <p>Landelijk is ervoor gekozen om de regio's de mogelijkheid te bieden zoeklocaties voor grootschalige energieopwekking in een proces van onderop met inspraak van stakeholders en participatie van inwoners vorm te laten geven. Het advies van het College van Rijksadviseurs Via Parijs Publicatie College van Rijksadviseurs is daarmee niet door het kabinet overgenomen. Grootschalige opweklocaties worden niet op landsniveau aangewezen vanuit het Rijk.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

			<p>Op kleine schaal kiest de gemeente Dinkelland ook voor clustering van windenergie (minimaal 4 windturbines) boven een “confetti-model”. Buiten de aangewezen zoekgebieden kunnen geen windmolens van > 25 meter worden geplaatst (dus ook geen dorpsmolens). Ook is gekozen voor ontwikkelingen aan de randen van het Nationaal Landschap, waarbij gekeken is naar landschapstypen en stedelijke invloeden.</p> <p>Het besparen van energie, is een belangrijk uitgangspunt in de hele energietransitie. Wat je niet verbruikt, hoeft je ook niet op te wekken. De trend laat echter een verschuiving zien van het gebruik van aardgas (warmte) naar meer verbruik van elektriciteit (elektrisch verwarmen, elektrisch rijden etc). Voor het besparen van energie maken de gemeenten gebruik van het Energieloket 3.0 en is gratis advies op maat van Wooncoaches beschikbaar Duurzaam (t)huis Twente Samenwerken aan een duurzame toekomst.</p>
47.	Alternatieven	Andere vormen dan wind en zon komen niet aan de orde	<p>In het nationale Klimaatakkoord zijn er afspraken gemaakt over het verduurzamen van Nederland. Eén van deze afspraken is dat de regio's Regionale Energiestrategieën (RES) maken. In deze RES-en staan hoe de regio's in 2030 de regio's de helft CO2 uitstoten ten opzichte van 1990, ze doen een bod richting het Rijk. De opdracht is om een plan te maken op basis van bewezen technieken. Dit zijn in de praktijk zon en windenergie. In de RES Twente wordt er ook richting het Rijk gewezen op technieken zoals kernenergie of ultra-diepe geothermie, echter gaan de gemeenten daar niet over. De gemeente is immers niet het bevoegd gezag in zo'n geval. Vanwege deze reden stellen gemeenten uiteraard geen beleid op waarover ze niet het zeggenschap heeft. Bij wind en zon is dit wel het geval. Het windbeleid is een verdere uitvoering van het bod binnen de RES. In het beleid is er onderzocht hoe er (ruimtelijk) met windenergie wordt omgegaan in Noordoost Twente.</p>

Reactienota zienswijzen concept windbeleid gemeente Dinkelland november 2023

47.	Alternatieven	Begin met daken van bedrijfsgebouwen, faciliteer verbeterde isolatie, stimuleer energiebesparing en benut de mogelijkheden van kleinschaligheid in combinatie met collectief	<p>Voor het benutten van de bedrijfsdaken voor de opwekking van zonne-energie hebben de vier gemeenten het project “Gemeente zoekt dak” gestart. Hierbij is in potentie ruim 13 hectare geschikt dakoppervlak beschikbaar gesteld voor de aanleg van zonnepanelen aan de gemeente door bedrijven. Met de dakeigenaren worden afspraken gemaakt over dakhuur en wordt ook de mogelijkheid geboden om het project in eigen beheer te realiseren.</p> <p>Lokale energie-coöperaties worden in de opstartfase gesteund door de NOT gemeenten met kennis uit het netwerk en een startkrediet van € 5000. Diverse lokale energie coöperaties hebben al mooi projecten zoals zonnepanelen op boerderijdaken gerealiseerd met behulp van een postcoderoos regeling (bijvoorbeeld Essenkracht uit Tubbergen, Greuner uit Losser en Boeskoolstroom uit Oldenzaal). Het verkopen van de panelen aan deelnemers is echter een uitdaging gebleken in de praktijk en hebben veel tijd nodig om tot realisatie te kunnen komen.</p>
-----	----------------------	---	--